

Nr 238.

*Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen med förslag till
förrordning om spirituosaaccis m. m.; given Stockholms
slott den 5 maj 1916.*

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till

1) förrordning om spirituosaaccis,

2) förrordning om tillägg till 14 § 2 mom. och 16 § i förrordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin.

De till ärendet hörande handlingar skola riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

G U S T A F.

Axel Vennersten.

Förslag

till

förordning om spirituosaaccis.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

1. Vid försäljning av sådan spirituosa, som i mom. 2 avses, skall i den ordning, här nedan sägs, upptagas en särskild avgift, benämnd *spirituosaaccis*.

2. Spirituosaaccis utgår för brännvin och annat, som jämlikt gällande förordning angående försäljning av brännvin är att såsom brännvin anse, med undantag dock av sprit och renat egentligt brännvin, som ej är tillsatt med smakförändrande ämnen.

3. I denna förordning förstås med *brännvinsförsäljningsbolag* sådant bolag, som omförmäles i 12 eller 14 § i förordningen angående försäljning av brännvin, samt *spirituosahandlare* innehavare av sådan utminuteringsrättighet, som jämlikt 17 § 2 mom. i sistnämnda förordning av brännvinsförsäljningsbolag överlåtits.

2 §.

Spirituosaaccis upptages vid all försäljning av accispliktig dryck, där brännvinsförsäljningsbolag eller spirituosahandlare är säljare och annan än sådant bolag eller sådan handlande är köpare.

Sådan accis utgöres dock icke för accispliktig dryck, vilken utföres ur riket med iakttagande av de kontrollföreskrifter, som Kungl. Maj:t fastställer.

3 §.

1. Spirituosaaccis utgår med

a) 30 öre för liter vid försäljning av punsch,

b) 30 öre för liter vid försäljning, annorledes än till förtäring på stället, av arrak eller rom i mindre myckenhet än tvåhundrafemtio liter, där försäljningen sker till annan än den, som innehar rättighet till detaljhandel med brännvin,

c) 60 öre för liter vid annan försäljning av arrak eller rom, än under b) sägs, samt

d) 60 öre för liter vid försäljning av andra accispliktiga drycker än punsch, arrak och rom.

2. Vid försäljning av del av liter utgår spirituosaaccis med belopp, som svarar mot den försålda myckenheten.

4 §.

1. För spirituosaaccis ansvarar säljaren av den accispliktiga drycken.

2. Spirituosahandlare åligger att till vederbörande brännvinsförsäljningsbolag avlämna av bolagets styrelse godkänd säkerhet för spirituosaaccisens behöriga inbetalning.

5 §.

Spirituosahandlare åligger att senast den femtonde dagen i varje månad *dels* å blankett enligt formulär, som av kontrollstyrelsen fastställs, till det brännvinsförsäljningsbolag, som till honom överlåtit utminuteringsrättigheten, avlämna på heder och samvete avgiven uppgift om den myckenhet accispliktiga drycker, som han under nästföregående månad försålt, *dels ock* till bolaget inbetala spirituosaaccisen för samma drycker.

6 §.

1. Brännvinsförsäljningsbolag skall senast den tionde dagen i varje månad å statsverkets giroräkning i riksbanken insätta spirituosaaccis för den myckenhet accispliktiga drycker, som bolaget under nästföregående månad försålt.

Där bolag överlåtit utminuteringsrättighet, skall bolaget senast den adertonde dagen i varje månad å sagda giroräkningi nsätta spirituosaaccis, som spirituosahandlare jämlikt 5 § inbetalt.

2. Brännvinsförsäljningsbolag åligger att senast den tjugonde dagen i varje månad till kontrollstyrelsen avlämna *dels*, å blankett enligt formulär, som av kontrollstyrelsen fastställs, av bolagets styrelse på heder och samvete bestyrkt uppgift om den myckenhet accispliktiga drycker, som bolaget under nästföregående månad försålt, *dels ock* bevis, att spirituosaaccis för samma drycker blivit vederbörligen insatt å statsverkets giroräkning i riksbanken.

Har bolag överlåtit utminuteringsrättighet, skall bolaget, likaledes senast den tjugonde dagen i varje månad, till kontrollstyrelsen avlämna

vederbörande spirituosahandlars i 5 § omnämnda uppgift ävensom bevis, att av spirituosahandlare inbetald accis blivit å statsverkets giroräkning insatt.

7 §.

Kontrollstyrelsen skall före utgången av varje månad till statskontoret avlämna uppgift å den under nästföregående månad influtna spirituosaaaccisen.

8 §.

1. Den som, mot bättre vetande, i uppgift, varom i 5 eller 6 § förmäles, upptager mindre myckenhet än som försåls, böte från och med 1,000 till och med 5,000 kronor och vare detaljhandelsrätten förlustig. Den skyldige vare tillika pliktig att erlagga den i 3 § stadgade avgift för den myckenhet, som icke blivit redovisad.

2. Underlåter någon att inom föreskriven tid avlämna sådan uppgift, som i 5 eller 6 § sägs, böte tio kronor för varje dag, uppgiften utebliver. Har spirituosaaaccis icke inbetalats eller å bankräkning insatts inom tid, som i 5 eller 6 § bestämmes, äger kontrollstyrelsen genom lämpliga viten tillhålla den försumlige att uppfylla sin skyldighet. Där sådan inbetalning eller insättning ej skett före utgången av månaden näst efter den, under vilken de drycker, för vilka accisen utgått, blivit försålda, må accisen genast utmätas; har uppgift ej blivit, på sätt i 5 eller 6 § stadgas, till vederbörande avlämnad, må accis utmätas till ett belopp, motsvarande hela den myckenhet, som blivit försåld under de två sista månader, för vilka uppgifter föreligga.

3. Av böter, som enligt denna förordning ådömas, tillfalle hälften åklagaren och hälften kronan. Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel; är kontrollstyrelsen angivare, tillfalle angivarandelen kronan.

4. Vid bristande tillgång förvandlas böterna enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Konungen bestämmes, och gäller tillsvidare, dock ej längre än till utgången av år 1917, såframt icke annorlunda varder i grundlagsenlig ordning bestämt.

Förslag

till

**förordning om tillägg till 14 § 2 mom. och 16 § i förordningen den 9 juni 1905
angående försäljning av brännvin.**

Härigenom förordnas, att till 14 § 2 mom. av förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin skall fogas ett nytt stycke av följande lydelse och att 16 § av samma förordning skall erhålla ett nytt, sjätte, moment av den lydelse nedan angives:

14 §.

2. Därest — — — — förkasta.

Innehavare av rättighet, varom i detta mom. förmäles, vare skyldig att hos i 12 eller 14 § omförmäلت bolag, som bestämmes av Kungl. Maj:ts befallningshavande, inköpa allt för rörelsen erforderligt egentligt brännvin.

16 §.

6. Innehavare av rättighet, varom i denna § förmäles, vare skyldig att hos i 12 eller 14 § omförmäلت bolag, som bestämmes av Kungl. Maj:ts befallningshavande, inköpa allt för rörelsen erforderligt egentligt brännvin.

Denna förordning träder i kraft å dag, som av Konungen bestämmes.

---

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 5 maj
1916.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern HAMMARSKJÖLD,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena WALLENBERG,
Statsråden HASSELROT,
VON SYDOW,
friherre BECK-FRIIS,
STENBERG,
LINNÉR,
MÖRCKE,
VENNERSTEN,
WESTMAN,
BROSTRÖM.

Föredragande departementschefen, statsrådet Vennersten anförde:

*Ifrågasatt
speciell lyx-
beskattning.*

Vid underdånig föredragning den 2 november 1915 framhöll jag, att man måste bereda sig på att inom en nära framtid, då i varje fall statens av världskriget föranledda extra ordinarie kostnader skulle täckas, jämvikt i budgeten icke kunde ernås utan att nya skattekällor uppsöktes eller redan anlitade ytterligare belastades. De nya eller ökade skatter, å vilka jag syftade, borde om möjligt läggas så, att de verkade till sparsamhet i den enskildes hushållning. Ett sådant mål kunde ju i viss mån vinnas därigenom, att den nya skattebelastningen särskilt träffade konsumtionen av lyxartiklar och varor, som i större eller mindre mån vore att beteckna

såsom överflödsvaror, samt andra slag av utgifter, vilka kunde utan alltför stora uppoffringar av de enskilde inskränkas.

Med bifall till min i anslutning härtill gjorda hemställan bemyndigade Eders Kungl. Maj:t mig att tillkalla sakkunniga personer för att verkställa utredning i nämnda avscende och utarbete de förslag, vartill utredningen kunde giva anledning.

Med stöd av nämnda nådiga bemyndigande anförtrorde jag utredningen åt f. d. kammarrättsrådet Conrad Carleson, som den 17 nästlidna april i avgivet betänkande framlagt plan till s. k. lyxbeskattning. Betänkandet torde såsom bilaga få fogas till detta protokoll.

I motiveringen till berörda plan för lyxbeskattning förutsättes, att de nya skatterna komme att upptagas under tider, då kapitalbildningen måste beräknas vara synnerligen knapp i förhållande till behovet och till de krav, som samtidigt komme att ställas på den svenska lånemarknaden, samt att för undvikande av de olägenheter, som under sådana omständigheter kunde uppstå genom skatteuppbörden, de nya skatterna borde, på sätt i statsrådsprotokollet angivits, så läggas, att desamma i görligaste mån nedsatte konsumtionen, d. v. s. tvingade till sparsamhet.

Detta syftemål har f. d. kammarrättsrådet Carleson sökt vinna genom en kombination av tullar, acciser och direkt beskattning. Genom tullar och acciser har han velat nå dels påtagliga lyxartiklar i den mån gällande handelstraktater icke lagt hinder i vägen för tullförhöjningar, dels ock vissa stora konsumtionsartiklar, nämligen kaffe, spritdrycker och viner. För att träffa den stora enskilda konsumtion, som innefattas i ett mera obestämbart begrepp av lyx och överflöd, och som icke i någon betydligare mån drabbas av föreslagna tullar och acciser, ingår i skatteplanen en allmän direkt konsumtionsskatt, avsedd att nå konsumtionen hos de större inkomstagarna.

För detta ändamål har vid den direkta konsumtionsskatten till grund för skattskyldigheten principiellt lagts icke inkomster utan utgifter, vadan konsumtionsskatten skulle stiga i mån som den enskilde inkomstagarens utgifter ökades och omvänt sjunka, när utgifterna minskades. I praktiken skulle sådant resultat vinnas därigenom, att konsumtionsskatten utginge visserligen på den skattskyldiges årsinkomst men till åtskillnad från nu gällande direkt beskattning efter avdrag för den del av inkomsten, som under året sparats.

Den direkta konsumtionsskatten skulle utgöras såväl av enskilda personer som bolag. Skattskyldigheten för enskilda personer skulle börja först, då inkomsten överstege 3,000 kronor jämte 400 kronor för en var person, inkomstagaren hade att utom sig själv försörja. För in-

komsttagare med inkomst öfver belopp, som nu sagts, finge avdrag göras efter enahanda grunder. Återstoden av årsinkomsten skulle delas i två delar, den skattefria delen och den skattpliktiga delen, motsvarande resp. en tredjedel och två tredjedelar av nettoinkomsten. Den skattpliktiga delen efter avdrag för sparad inkomst skulle därefter vara underkastad den progressiva konsumtionsskatten. Konsumtionsskatten med avseende å bolag skulle äfven utgå progressivt, och till grund för skatten skulle läggas bolagets årsvinst efter avdrag dels för utdelningen i den mån densamma motsvarade s. k. normal ränta å det i bolaget insatta kapitalet, dels ock för den del av vinsten, som avsatts till bolagets egna fonder.

Det är en intresseväckande plan för lyxbeskattning, som här framlagts, särskilt vad beträffar det föreslagna införandet av en direkt lyxbeskattning. Detta uppslag är tydligen förtjänt att närmare undersökas. Emellertid är det klart, att ett förslag, som innebär så stora avvikelser från hittills gällande skatteprinciper och som dessutom ej är i detalj utarbetat, måste bli föremål för ytterligare bearbetning och öfvervägande. Till följd härav har det varit omöjligt att till innevarande riksdag kunna framlägga proposition i ämnet. I samband med den förestående omarbetningen av inkomst- och förmögenhetsskatten torde frågan om den direkta lyxbeskattningen få underkastas ingående granskning. Om jag sålunda icke kan nu förorda den direkta lyxbeskattningen, har jag ej heller velat tillstyrka de i planen ingående tullförhöjningarna.

*Bristen i
1917 års
budget.*

Innan jag ingår på frågan om de ökade eller nya skatter, som erfordras för att bringa jämvikt i 1917 års statsreglering, lär jag böra angiva storleken av den brist i budgeten, för vars täckande jag nu har att framlägga förslag.

I den till innevarande års riksdag avlåtna statsverkspropositionen upptogs, såsom Eders Kungl. Maj:t torde erinra sig, å inkomstsidan en post å 11,300,000 kronor, vilken var avsedd att ersättas med nya inkomster av skattemedel. Härtill böra emellertid nu läggas följande utgiftsposter, som böra täckas av andra inkomster än lånemedel.

Av propositionen nr 212 framgår, att Kungl. Maj:ts förslag till krigstidshjälp åt befattningshavare i statens tjänst kräver en merutgift utöfver vad i statsverkspropositionen beräknats av 453,000 kronor. Vidare bör, enligt vad jag under hand från riksgäldskontoret inhämtat, dels med hänsyn till de ökade anslag av lånemedel för produktiva ändamål, som av Kungl. Maj:t äskats efter statsverkspropositionens framläggande, men som i densamma icke beräknats, dels ock framför allt på grund av den ökade

upplåning, som befunnits erforderlig för riksgäldskontoret, förslagsanslaget för betalning av räntor å statsskulden m. m. höjas med 4,521,000 kronor eller till 40,482,400 kronor. Jämväl förslagsanslaget till avbetalning å statsskulden bör, därest förslaget om förvärvande för statens räkning av Mora—Vänerns järnvägsaktiebolag tillhöriga bandelar m. m. vinner riksdagens bifall, ökas med 122,000 kronor och sålunda upptagas till 4,977,000 kronor.

Slutligen torde å utgiftssidan att täckas av skattemedel böra upptagas en merutgift å 2,796,860 kronor 03 öre. Såsom jag i annat sammanhang lärer få tillfälle omförmåla, hava enligt numera verkställda bokslut neutralitetsutgifterna för år 1915 uppgått till ett sammanlagt belopp av 56,047,337 kronor 02 öre. Sedan därifrån dragits en summa av 250,476 kronor 99 öre, utgörande besparade anslagsmedel, återstår ett belopp av 55,796,860 kronor 03 öre, som med nyssnämnda summa av 2,796,860 kronor 03 öre överstiger de i statsverkspropositionen för här ifrågavarande ändamål beräknade 53,000,000 kronor. Att den berörda merutgiften bör täckas av skattemedel anser jag önskvärt, på det att 1918 och 1919 års budgeter icke må belastas med högre kostnad för 1915 års neutralitetsskydd än vad i statsverkspropositionen i sådant avseende angivits eller med utgifterna för gäldandet av ett tillfälligt lån å 27,000,000 kronor.

Sammanlagda beloppet av bristen i 1917 års statsreglering, sådan den av mig här beräknats, uppgår sålunda till 19,192,860 kronor 03 öre eller i runt tal 19,193,000 kronor.

Med hänsyn till den starka belastning, som genom krigsmaterielskat-
ten är avsedd att läggas å de samhällslager, vilka ansetts kunna lättare
bära en ökad beskattning, skulle det vara föga välbetänt och knappast
möjligt att genom skärpta skatteåtgärder utöver en förlängning av krigs-
konjunkturbeskattningen täcka hela eller ens större delen av nyssnämnda
brist å 19,193,000 kronor. Såsom jag nu skall visa lärer något sådant ej
heller vara erforderligt.

*Åtgärder för
bristens
täckande.*

Då jag vid behandlingen av frågan om krigstidshjälp fann, att realiserandet av det utav mig förordade förslaget skulle medföra en merutgift å 453,000 kronor, ansåg jag det böra undersökas, huruvida icke den höjda kostnaden kunde motvägas genom ökade inkomstbidrag från de affärsdrivande verken. Enligt vad jag nu under hand inhämtat från poststyrelsen och domänstyrelsen låter sig göra att beräkna postverkets och statens domäners bruttoinkomster för år 1917 med så mycket högre belopp, som svarar mot den beräknade kostnaden för krigstidshjälp åt befattningshavare inom resp. verk, d. v. s. med resp. 240,000 kronor och 153,000 kronor.

Bihang till riksdagens protokoll 1916. 1 saml. 213 häft. (Nr 238.) 2

Jämväl från telegrafverket kan, enligt vad från telegrafstyrelsen meddelats mig, påräknas ökad inkomst. För här ifrågavarande budgetsreglering lärer sålunda kunna tagas i anspråk av berörda inkomstkälla ett höjt bidrag av 500,000 kronor.

Förvärvandet för statens räkning av Mora—Vänerns järnväg lär, såsom framgår av den vid propositionen i ärendet fogade utredningen, böra tillföra statens järnvägar en ökad inkomst av åtminstone 300,000 kronor.

Såsom jag tidigare i dag yttrat vid behandlingen av förslaget om en förnyad krigskonjunkturskatt, torde man kunna beräkna utbytet av denna skatt under år 1917 till 14,000,000 kronor eller sålunda till 9,500,000 kronors högre belopp än vad i statsverkspropositionen upptagits.

I förslaget till riksstat för år 1917 har brännvinstillverkningskatten upptagits till 13,000,000 kronor. Till ifrågavarande belopp hade statskontoret i sin skrivelse med inkomstberäkningen för år 1917 upptagit densamma, och stödde sig statskontoret härvid på uppgifter från kontrollstyrelsen. Vid beräkning av berörda belopp hade kontrollstyrelsen utgått från den beskattning underkastade kvantitet brännvin, som komme att tillverkas under tillverkningsåret 1915—1916 under förutsättning, att ökad bränning ej komme att äga rum. Sedan emellertid Kungl. Maj:t medgivit ytterligare bränning och sålunda den för beskattning tillgängliga brännvinskvantiteten ökats, torde med utgångspunkt från den i statsverkspropositionen använda beräkningsgrunden brännvinstillverkningskatten kunna beräknas giva ytterligare 1,500,000 kronor.

Nu nämnda ökade inkomstbelopp uppgå till en sammanlagd summa av 12,193,000 kronor. Det återstår således en brist i budgeten av 7,000,000 kronor. För täckande av denna brist ärnar jag föreslå dels sådan höjning av maltskatten, att statsverket kan påräkna en med 2,000,000 kronor ökad nettoavkastning av nämnda skatt, dels ock, såsom jag här nedan skall vidare utveckla, införandet av en accis å andra spritdrycker än egentligt brännvin, avsedd att inbringa 5,000,000 kronor.

*Uppgifter
om alkohol-
beskattning
i Sve-
rige.*

De olika skatter och avgifter, som för närvarande äro pålagda alkoholförbrukningen, äro följande:

1) tillverkningskatt, som för brännvin, tillverkat inom landet, utgår efter avdrag av 2 procent, vilka äro skattefria, med 65 öre för varje liter av normalstyrka;

2) stämpelavgift för försäljning av punsch, arrak och rom, som utgår med 60 öre för varje liter;

3) maltskatt, som utgår med 23 öre för varje vid skattepliktigt bryggeri använt kilogram malt, dock att för varje bryggeri skatten för

de första under tillverkningsåret avverkade 100,000 kilogrammen malt utgår med 17 öre och för de nästa 100,000 kilogrammen med 20 öre för kilogram;

4) tullar å brännvin, vin och öl; dessa tullar utgå med följande belopp:

a) för brännvin och sprit, alla slag, därunder även inbegripna arrak, rom och konjak, på fat, större eller mindre, med 1 krona för liter av 50 procents alkoholhalt, samt, på andra kärl, med 1 krona 85 öre för liter, utan avseende å alkoholhalten; dock att vid förtullning av brännvin och sprit i kärl, innehållande mindre än 250 liter, enligt de här ovan för tullberäkning bestämda grunder, tullavgiften förhöjes, om varan är beredd av ris (arrak) eller av socker (rom), med 75 öre för liter, men eljest med 15 öre för liter,

b) för likör och absint, ävensom för andra spritdrycker, försatta med socker eller annat främmande ämne, varigenom alkoholhalten angives oriktigt å provaren, med 2 kronor 50 öre för liter,

c) för vin på fat, större eller mindre, av 14 procents alkoholhalt och därunder med 34 öre för kilogram samt av mer än 14 men icke över 25 procents alkoholhalt med 65 öre för kilogram,

d) för vin på andra kärl, musserande, med 2 kronor för liter och, icke musserande, av 14 procents alkoholhalt och därunder med 69 öre för liter samt av mer än 14 men icke över 25 procents alkoholhalt med 1 krona för liter,

e) för maltdrycker och mjöd, på fat, större eller mindre, fatens vikt inräknad, med 12 öre för 1 kilogram samt, på andra kärl, med 20 öre för liter;

5) försäljningsavgift, som jämlikt brännvinsförsäljningsförordningen utgår med 15 öre för varje liter brännvin, som beräknas komma att av vissa rättighetsinnehavare försäljas; för varje rättighet, som övertagits av bolag, erlägges en årlig avgift av 225 kronor.

Utom här ovan nämnda skatter, tullar och avgifter inflyta till statsverket de vinstmedel, som uppkommit av brännvinsförsäljningsbolagens verksamhet.

Enligt förslaget till riksstat för år 1917 med av mig nu beräknad förhöjning i brännvinstillverkningskattens belopp beräknas skatter och avgifter å alkoholförbrukningen samt vinstmedlen tillföra statsverket följande inkomster:

brännvinstillverkningsskatt	14,500,000	kr.
punschskatt	2,000,000	»
maltskatt	5,400,000	»
brännvinsförsäljningsmedel	15,000,000	»

Vad tullavgifterna vid införsel av alkoholhaltiga drycker inbringa till statsverket är ej särskilt beräknat; dessa tullavgifter tillförde statsverket år 1912 5,447,208 kronor, år 1913 5,677,265 kronor och år 1914 5,442,854 kronor.

*Principut-
talande i
fråga om
ökad alkohol-
beskattning.*

Högst betydliga skatter och avgifter äro sålunda lagda på alkoholförbrukningen. Anledningen till att just denna förbrukning gjorts till föremål för en dylik omfattande beskattning, torde främst ligga i den omständigheten, att statsmakterna ansett sig böra genom de alkoholhaltiga dryckernas fördyrande tillbakahålla eller nedbringa förbrukningen av dessa. Ätminstone i fråga om brännvinstillverkningsskatten och brännvinsförsäljningsavgiften var detta huvudsyftet, då 1855 års lagstiftare åt denna beskattning gav den utformning, som den ännu i våra dagar äger, fränsett förhöjningar i avgifternas belopp. Bredvid motivet att verka hämmande på alkoholkonsumtionen framträder emellertid även ett annat motiv, det statsfinansiella. I den mån som den uppfattningen alltmera vunnit insteg, att de alkoholhaltiga dryckerna äro överflödsvär, vilka i högre grad än andra kunna underkastas beskattning, har det ansetts, att förbrukningen av dessa drycker utgör ett lämpligt skatteobjekt. Det ligger därför också nära till hands att under tider, då statens verksamhet kräver ökade inkomster, tillgripa en ökad alkoholbeskattning såsom ett medel att skaffa dessa inkomster.

Emellertid har det icke, särskilt under det senaste tiotalet åren, saknats förespråkare för en annan uppfattning i fråga om lämpligheten av en alkoholbeskattning. Jag bortser härvid från de invändningar, som pläгат riktas mot en indirekt beskattning i allmänhet, utan tänker förnämligast på de invändningar, som riktats mot beskattningen särskilt av de alkoholhaltiga dryckerna. Man har nämligen framhållit, att, även om de alkoholhaltiga dryckerna äro att anse såsom överflödsvär, träffar man icke desto mindre genom deras beskattande i hög grad de mindre bärkraftiga folklagrens förbrukning. Då nämligen konsumtionen av alkoholhaltiga drycker, säger man, faktiskt är mycket utbredd inom alla folklager och då hittills företagna höjningar i beskattningen av dessa drycker icke ätminstone mera avsevärt nedbragt alkoholkonsumtionen, skulle en höjd beskattning komma att i huvudsak få en statsfinansiell verkan och sär-

skilt verka tyngande på den fattigare, alkoholkonsumerande allmänhetens ekonomi.

Emellertid torde sådana utvägar i fråga om skatternas anbringande stå öppna, att dessa olägenheter i väsentligaste mån kunna undanröjas samtidigt som statsverkets krav på ökade inkomster tillgodoses. Ty därom torde det väl numera icke råda någon tvekan, att, om indirekta skatter måste tillgripas, dessa skatter i första hand böra träffa överflödsvaror av sådan beskaffenhet som de alkoholhaltiga dryckerna, om man blott kan anordna dessa skatter på sådant sätt, att de träffa de slag av nämnda drycker, vilkas förbrukande anses vara en lyx, eller som för närvarande icke bära skatter i samma omfattning som andra alkoholhaltiga drycker.

Enligt från kontrollstyrelsen inhämtade uppgifter har den totala brännvinsförbrukningen inom landet uppgått till

•	under år 1913 omkring	42,100,000 liter
	» » 1914 »	37,300,000 »
	» » 1915 »	36,200,000 »

Statistiska
uppgifter
angående
alkoholför-
brukningen
m. m.

samt under första kvartalet av innevarande år till omkring 6,900,000 liter. Konsumtionen av *renat* brännvin har under motsvarande år, resp. kvartal uppgått till 29,200,000, 24,400,000, 24,400,000 och 4,210,000 liter. Konsumtionen av renat brännvin uppgår sålunda till mellan 60 och 70 procent av den totala brännvinskonsumtionen. Förbrukningen av andra slags brännvin, såsom de finare egentliga brännvinssorterna (kummin, pomerans, akvavit m. fl.), konjak, whisky, rom, punsch, likörer, glögg m. fl., ingår sålunda endast till en mindre del i brännvinsförbrukningen; konsumtionen av de flesta av dessa drycker torde också kunna anses som en ren lyxförbrukning.

Förbrukningen av viner är jämförelsevis obetydlig i Sverige; konsumtionen av importerade viner uppgår icke till mera än omkring $\frac{1}{2}$ liter för invånare. På grund av de skärpningar, som brännvinsförsäljningslagstiftningen under de senaste åren undergått, torde emellertid konsumtionen av sådana billiga viner, som endast till en mindre del innehålla naturviner, hava avsevärt tilltagit.

Förbrukningen av maltdrycker uppgick, enligt kontrollstyrelsens senaste berättelse, till 2,616,906 hektoliter under tillverkningsåret 1914/15, varav belöpte på skattepliktiga maltdrycker 1,257,147 hektoliter eller 22,05 liter för invånare och på skattefria maltdrycker 1,359,759 hektoliter eller 23,86 liter för invånare. Större delen av de skattepliktiga dryckerna utgöres

av lageröl till en myckenhet av 692,037 hektoliter och pilsneröl till en myckenhet av 352,206 hektoliter.

Jag har redan förut lämnat uppgift om storleken av de inkomster, som enligt förslag till riksstat för år 1917 beräknas till statsverket inflyta av beskattning å alkoholförbrukningen. Av intresse är emellertid att undersöka storleken av de skatter, som för närvarande vila på två av de mest konsumerade alkoholhaltiga dryckerna, nämligen renat brännvin och lageröl.

Försäljningspriset å renat brännvin uppgår för närvarande till 1 krona 50 öre för liter å 40 volymprocent alkohol, vilket motsvarar ett pris av 1 krona 87,5 öre för liter å 50 procent. Av detta pris utgå 65 öre i form av tillverkningskatt samt ytterligare ett belopp av omkring 55 å 60 öre, som inflyter till statsverket såsom nettovinst å brännvinsförsäljningen. Statsverkets sammanlagda inkomst av förbrukningen av renat brännvin torde därför uppgå till omkring 1 krona 20 öre å 1 krona 25 öre för liter å 50 procent eller till 2,4 å 2,5 öre för en procent alkohol.

Å en liter lageröl med en alkoholhalt av 4,5 volymprocent uppgår för närvarande maltskatten till högst 5,2 öre, vilket motsvarar en skatt av ej fullt 1,2 öre för en procent alkohol.

*Förslag om
ökad alko-
holbeskatt-
ning.*

Såsom av anförda uppgifter framgår är skattebelastningen å renat brännvin för närvarande mer än dubbelt så stor som å lageröl, om man utgår från att det är alkoholen i de nämnda dryckerna, som man vill träffa med de på dessa drycker lagda skatter och avgifter. Med hänsyn härtill och då maldryckerna utan olägenhet torde kunna tåla vid en skatteförhöjning, så att skattebelastningen å dessa drycker ökas till omkring 1,7 öre för en procent alkohol, har jag ansett, att en del av de ökade inkomster, som erfordras för statsverkets behov, bör utgöras av en höjd maltskatt. Såsom jag vid framläggandet av förslag härom närmare skall visa, torde emellertid denna skatt kunna anordnas så, att den endast träffar de alkoholstarkare maldryckerna. Genom berörda skatteförhöjning har jag beräknat, att 2,000,000 kronor skulle komma att inflyta till statsverket.

Ytterligare för statsverket erforderlig inkomst synes mig kunna fyllas genom höjd beskattning på brännvinsförbrukningen. På grund av bestående traktater och avtal med främmande makter är det nämligen uteslutet att höja tullarna å åtskilliga av de slag av viner, som mest förbrukas.

Ökade inkomster genom brännvinsbeskattningen torde kunna åvägbringas antingen genom en höjning av brännvinstillverkningsskatten och en motsvarande höjning av tullavgifterna eller ock genom åvägabringande av en försäljningsbeskattning vare sig i form av stämpel eller på annat sätt.

Onekligen kan det synas ligga närmast till hands att höja brännvinstillverkningsskatten och tullavgifterna. Man undviker nämligen härigenom att anlita någon ny, mera oprövad uppbördsform. Denna metod har också i allmänhet valts, när det gällt att tillföra statsverket ökade inkomster genom beskattning av brännvinsförbrukningen. Emellertid torde tungt vägande invändningar kunna anföras mot anlåtande av denna beskattningsform under nuvarande förhållanden. Genom en höjd brännvinstillverkningsskatt skulle nämligen alla slag av brännvin fördyras och sålunda även det renade brännvinet, som huvudsakligen konsumeras bland de bredare lagren. En dylik eventualitet skulle i viss mån kunna undvikas, därigenom att försäljningspriset å renat brännvin icke höjdes i samma proportion som brännvinstillverkningsskatten. I varje fall måste emellertid en höjning av tillverkningsskatten medföra en fördyring av det renade brännvinet. Vidare är, såsom jag nyss visat, skattebelastningen å det renade brännvinet för närvarande relativt stor och, om man jämför det renade brännvinets pris med priset å dyrare brännvinsorter, såsom konjak, whisky o. d., är skattebelastningen å det renade brännvinet förhållandevis betydligt större. Med hänsyn härtill synes en eventuell beskattning av brännvinsförbrukningen böra inrikta sig förnämligast på de dyrare brännvinsorterna och detta syfte torde icke låta sig realiseras genom en höjd brännvinstillverkningsskatt. Slutligen tillåter jag mig framhålla, att ur statsfinansiell synpunkt en höjning av tillverkningsskatten medför vissa olägenheter. På grund därav att enskilda brännvinsförsäljare, i första rummet reningsverken, hava inneliggande icke obetydliga lager redan beskattat brännvin, skulle nämligen dessa enskilda försäljare å samma brännvin tillgodogöra sig det belopp, varmed skatten höjes. Vad särskilt reningsverken beträffar finnes en bestämmelse i det mellan dem och Göteborgssystembolagens leveransförening avslutade leveransavtal, enligt vilken reningsverken, om brännvinstillverkningsskatten höjes, äga rätt att höja det pris, till vilket de försälja brännvinet, från och med den dag, då höjningen träder i kraft. Storleken av reningsverkens och andra enskilda brännvinsförsäljares lager låter sig givetvis icke beräknas, men sannolikt skulle åtskilliga hundratusental kronor av skatteförhöjningen komma dem till godo.

*Brännvins-
tillverk-
ningsskatten.*

På grund av vad jag nu anfört anser jag, att en höjning av brännvinstillverkningsskatten och i förening därmed en höjning av tullavgifterna å brännvin och sprit samt å likör icke bör komma ifråga.

Särskild avgift för försäljning av vissa slag av spritdrycker.

Det återstår sålunda att undersöka, huruvida icke en mera tillfredsställande lösning, ej mindre med hänsyn till skattens anordnande än även ur synpunkten av att skatten i största möjliga utsträckning kommer statsverket till godo, vore att finna genom åvägabringande av någon form av beskattning vid försäljning av vissa slag av spritdrycker.

Punschskatten.

En dylik form av beskattning utgör den s. k. punschstämpelavgiften. Beträffande denna avgift tillåter jag mig att erinra om följande.

I den skrivelse, varmed 1901 års riksdag hos Kungl. Maj:t anmälde sitt beslut om ny värnpliktslag och ny härordning, hade riksdagen bland nya skatter, som skulle kunna tagas i anspråk för täckande av de med försvarets ombildning förenade ordinarie kostnader, hänvisat till införande av accis å punsch, som tillverkades för försäljning. Jämväl 1902 års riksdag fäste i skrivelse den 2 maj samma år ånyo uppmärksamheten å frågan om en särskild punschskatt. Jämte det riksdagen därvid angav de svårigheter, som för skattens anordnande kunde möta, ävensom ifrågasatte, huruvida accis borde åsättas ensamt punsch eller om icke skäl kunde föreligga att utsträcka accisen även till andra därmed jämförliga drycker, anhöll riksdagen, att Kungl. Maj:t täcktes låta utreda, huruvida och i vad mån en särskild avgift för punsch och, om så ansåges lämpligt, även för andra därmed jämförliga drycker skulle kunna stadgas. I anledning av nämnda skrivelse tillkallades efter bemyndigande av Kungl. Maj:t sakkunniga personer för åstadkommande av utredning och avgivande av förslag i det i riksdagens skrivelse angivna syftet. I sitt den 24 november 1902 avgivna betänkande uttalade de sakkunniga, att de icke ansett sig böra föreslå någon särskild avgift för andra alkoholhaltiga drycker än punsch. För att den beskattning, varom vore fråga, skulle kunna införas med erforderlig skyndsamhet och utan en omständlig och allt för kostsam kontrollorganisation, hade, enligt de sakkunnigas mening, allenast en utväg stått öppen, nämligen att de kärl, som inneslöte den skattepliktiga varan, åsattes belägningsstämplar av olika valörer, allt efter kärlets olika rymd. Men för konjak, whisky, likörer och några andra likartade spritdrycker, som jämte punsch skulle kunna göras till föremål för den åsyftade särskilda avgiften, förefölle en sådan beskattningsform föga lämplig, enär

förstnämnda drycker, vilka tillverkades och tappades både inom och utom landet, i handeln förekomme på en mängd kärl av allt för talrika, sinsemellan olika och växlande former och storlekar, för att man utan vidare skulle kunna tillhandahålla en uppsättning av därefter lämpade beläggningsstämplar. Sådana stämplat för konjak, whisky, likörer och därmed likställda drycker syntes därför svårigen kunna föreskrivas utan i samband med så genomgripande och vittgående bestämmelser om likformighet i kärlen, att de otvivelaktigt skulle åstadkomma en fullständig omstörtning i hithörande fabrikation och handel. Härtill komme, att sagda drycker i regeln utskänktes glasvis, ett försäljningssätt, som emellertid måste förbjudas, om systemet med beläggningsstämplar skulle kunna tillämpas under nödig kontroll. De nu påvisade svårigheterna föreläge enligt de sakkunniges mening icke vad punschen beträffade. Denna vara, vilken så gott som uteslutande tillverkades inom landet och nästan utan undantag utskänktes i flaskor, tappades på kärl av endast ett fåtal olika i handeln ensamt gängse former och storlekar, kärl av den beskaffenhet jämväl i övrigt, att det lätt låte sig göra att åsätta dem beläggningsstämplar av ett jämförelsevis ringa antal valörer. De sakkunniga föreslogo, att den ifrågasatta stämpelavgiften å punsch skulle utgå med 30 öre för litern.

Vid föredragningen av de sakkunnigas förslag anförde dåvarande chefen för finansdepartementet till statsrådsprotokollet den 30 januari 1903, att han ansåge det lämpligt, att beskattningen, som borde träffa konsumtionen och anordnas i form av en stämpelskatt, inskränktes till punsch. Vidkommande stämpelavgiftens belopp hade han likväl icke kunnat biträda de sakkunnigas förslag. Den omgång och det besvär, som med skattens uttagande vore förenade, hade icke synts honom stå i rimligt förhållande till den ringa inkomst, som enligt de sakkunnigas förslag skulle genom skatten erhållas; och då statens behov av inkomst vore stort och det ej vore antagligt, att skattens höjande till dubbla beloppet skulle nämnvärt inverka på konsumtionen, hade han ansett någon tvekan att höja avgiften till 60 öre för litern icke böra förefinnas. Genom propositionen nr 53 till 1903 års riksdag framlade Kungl. Maj:t på grundvalen av de sakkunnigas yttrande förslag till förordning angående en särskild stämpelavgift på punsch. I sitt över berörda förslag avgivna betänkande nr 36 anförde bevillningsutskottet vid 1903 års riksdag, att punsch vore ett synnerligen lämpligt föremål för beskattning. Det kunde icke förnekas, att punsch vore en överflöds- och lyxartikel, som i övervägande grad förbrukades av de mera bemedlade klasserna av vårt lands befolkning. Från denna synpunkt måste det anses vara berättigat att av konsumenterna av denna vara uttaga en särskild skatt till hjälp vid bestridandet av stats-

verkets ökade utgifter. Utskottet hade därför icke något att erinra mot införandet av en särskild skatt för punsch. Huruvida denna skatt lämpligast borde uttagas under den av Kungl. Maj:t föreslagna formen av en stämpelavgift eller om någon annan form för beskattningen borde väljas, därom hade vid ärendets behandling inom utskottet tvekan visserligen yppats, men utskottet hade dock funnit sig kunna tillstyrka, att skatten till en början på försök uttoges i form av en stämpelavgift. Utskottet föreslog, att avgiftens belopp skulle bestämmas till 30 öre för liter, och vidtog i övrigt en del ändringar i det av Kungl. Maj:t framlagda förslaget. Vid behandlingen inom utskottet hade emellertid uttalats farhågor för att den ifrågasatta formen för beskattningen skulle vara i kontrollhänseende otillfredsställande och att bestämmelserna i förslaget i vissa fall vore alltför stränga. Dessa betänkligheter hade visserligen icke i vidare mån vunnit anslutning hos utskottet, än att de föranlett till förslag till ändringar och tillägg; men utskottet hade likväl, med hänsyn såväl till sagda betänkligheter som därtill, att i vårt land all erfarenhet saknades om, huru en stämpelavgift för en konsumtionsartikel komme att verka, ansett det lämpligt, att tiden för författningens giltighet inskränktes till ett år.

I huvudsaklig överensstämmelse med utskottets förslag, men med den förändring, dels att stämpelavgiften sattes till 60 öre för liter, dels att förordningens giltighetstid sattes till utgången av år 1905, antog riksdagen enligt skrivelse nr 104 förslag till förordning angående en särskild stämpelavgift för försäljning av punsch, och i enlighet med riksdagens beslut utfärdade Kungl. Maj:t den 22 maj 1903 förordning i ämnet.

Vid 1906 års riksdag framlade Kungl. Maj:t en den 9 mars 1906 dagtecknad proposition, nr 68, med förslag till förordning angående särskild stämpelavgift för försäljning av punsch, arrak och rom. Berörda förslag innebar, dels att punschstämpeln skulle höjas till 90 öre för liter, dels att, för vinnande av erforderlig kontroll, punschstämpeln skulle, till skydd för densamma, täckas på butelj, krus och damejeanne med en kapsyl av stanniol samt på ankare och fat med en plåt av lämplig metall, dels ock att — till förhindrande av hembrygd av punsch — arrak och rom, som annorledes än till förtäring på stället såldes i mindre myckenhet än 250 liter till annan än den, som innehade rättighet till detaljhandel med brännvin, skulle beläggas med stämpel till samma belopp som punsch, samt att arrak och rom, som infördes till riket i kolli, innehållande mindre än 250 liter, skulle påföras en särskild tullavgift av 1 krona 5 öre för liter. Riksdagen beslöt emellertid att icke höja punschstämpeln samt att i samband därmed nedsätta den särskilda tullavgiften å arrak och rom till 75 öre för liter, men att i övrigt biträda Kungl. Maj:ts förslag.

Av den nu lämnade redogörelsen torde framgå, att riksdagen ansett det önskvärt, att jämte punsch även andra därmed jämförliga spritdrycker belades med en särskild avgift. Vid den tidpunkt, då frågan om införande av en dylik avgift förelåg till behandling, ansågs, att den lämpligaste formen för avgiftens upptagande var stämpelförfarandet. För att emellertid detta förfarande skall kunna användas, erfordras dels att dryckerna säljas på slutna kärl av vissa bestämda storlekar, dels att varorna komma förbrukarna tillhanda genom inhemska försäljare; erhålla förbrukarna varorna direkt från utländska försäljare, kan stämpelförfarandet uppenbarligen icke användas. Den enda dryck, som uppfyllde de nyss angivna kraven, var punsch och på grund härav var man nödsakad att begränsa stämpelbeläggandet till punsch, ehuru väl åtskilliga spritdrycker finnas, som eljest i lika hög grad borde ifrågakomma vid upptagande av en särskild försäljningsavgift.

De skäl, som av 1902 års sakkunniga anfördes mot att belägga vissa andra slag av spritdrycker, såsom konjak, whisky, likör o. d., med stämpel, torde fortfarande i viss mån kvarstå. Särskilt torde det av de sakkunniga anförda skälet mot att stämpelbelägga nämnda drycker, nämligen att dessa drycker vanligen utskänkas glasvis, ännu äga full giltighet; kontrollen å stämpeln skulle betänkligt försvagas, om det medgäves en utskänkningsinnehavare att servera glasvis från öppna kärl, å vilka stämpeln redan vore bruten.

Enligt min mening måste man därför, om man vill med en särskild försäljningsavgift belägga vissa slags spritdrycker, söka finna en annan form för avgiftens upptagande än dryckernas stämpelbeläggande.

Förutsättningen för att en dylik försäljningsavgift, som lämpligen kan benämnas *accis*, skall kunna *likformigt å all avgiftspliktig förbrukning* uttagas, är, att det finnes ett mindre antal försäljare, genom vilka allt avgiftspliktigt brännvin tillhandahålles för förbrukning inom landet och vilka äro eller kunna bliva underkastade kontroll i avseende å all sin försäljning.

På grund av de ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen, som under de senare åren vidtagits eller som torde kunna nu genomföras, lär emellertid berörda förutsättning för införande av en accis kunna anses föreligga.

I detta avseende tillåter jag mig att erinra om följande. Jämlikt 1 § i brännvinsförsäljningsförordningen delas försäljning av brännvin i parti-handel och detaljhandel. Med partihandel förstås försäljning till den, vilken äger tillverka brännvin eller innehar rättighet till detaljhandel därmed, så ock försäljning i belopp om minst 250 liter till den, som till avsalu

bedriver rening av brännvin. All annan handel är detaljhandel. Sådan handel må äga rum antingen till avhämtning (utminuteri) eller till förtäring på stället (utskänkning). På grund av denna brännvinshandels uppdelning i partihandel och detaljhandel kan brännvin icke försälas till *förbrukare* av dylik dryck annat än genom detaljhandlare — jag bortser därvid från den direkta försäljning, som jämlikt 1 § 5 mom. brännvinsförsäljningsförrordningen brännvinstillverkare eller innehavare av reningsverk kunna utöva ifråga om sprit, innehållande minst 85 volymprocent alkohol, i poster om minst 250 liter för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål eller för apoteksbehov. Vore det emellertid så, att samtliga detaljhandlare skulle betros med upptagandet av den ifrågasatta accisen, skulle utan tivel möta avsevärda svårigheter att utöva kontroll över, att densamma oavkortad inflöte till statsverket. Emellertid komma på grund av gällande eller redan ifrågasatta bestämmelser innehavare av utskänkingsrättigheter att vara hänvisade att köpa nästan allt det brännvin, som erfordras för deras rörelse, från brännvinsförsäljningsbolag eller innehavare av utminuteringsrättighet, som överlåtits av bolag — dessa innehavare benämner jag i det följande spirituosahandlare. På grund av bestämmelsen i 17 § 2 mom. i brännvinsförsäljningsförrordningen är sålunda innehavare av utskänkingsrättighet, som överlåtits av bolag, skyldig att hos bolaget inköpa allt för rörelsen erforderligt egentligt brännvin och det brännvin i övrigt, som bolaget tillhandahåller i sin rörelse. Tilläggas bör, att, enligt vad jag inhämtat från kontrollstyrelsen, samtliga innehavare av överlåtna utskänkingsrättigheter numera, på grund av i överlåtelsekontrakten införd bestämmelse, äro skyldiga att inköpa alla de slag av brännvin, som de tillhandahålla i sin utskänkingsrörelse, hos vederbörande brännvinsförsäljningsbolag. Enligt ett förslag, som jag har för avsikt att inom kort underställa Kungl. Maj:ts prövning, skulle för framtiden rätten att till riket införa brännvin något omregleras. Vid bifall härtill skulle samtliga utskänkingsinnehavare — såväl de, som jämlikt 17 § 2 mom. i brännvinsförsäljningsförrordningen fått rättigheter å sig överlåtna, som ock de, vilka utöva utskänkning antingen på grund av 10 § i nämnda förrordning (privilegerade gästgiveriinnehavare) eller på grund av tillstånd, meddelat jämlikt 14 § 2 mom. eller 16 § i samma förrordning (innehavare av rättigheter, inropade på auktion, och av s. k. tillfälliga rättigheter) — komma att för framtiden vara hänvisade till att från bolag eller spirituosahandlare inköpa de slag av brännvin, som införas från utlandet och inom landet försälas vare sig i oförskuret eller förskuret skick. Beträffande de slag av brännvin, som tillverkas inom landet av inhemskt råmaterial — allt dylikt brännvin är att hänföra till s. k. egentligt bränn-

vin — äro, såsom jag nyss erinrat, innehavare av överlättna utskänkningsrättigheter skyldiga att inköpa desamma från bolag, under det att någon motsvarande bestämmelse icke gäller ifråga om sådana innehavare av utskänkningsrättighet, som hava utskänkningsbefogenhet på grund av 10 §, 14 § 2 mom. eller 16 § i brännvinsförsäljningsförordningen; sistnämnda innehavare av utskänkningsrättighet kunna sålunda inköpa inhemskt egentligt brännvin från brännvinstillverkare eller reningsverk. På grund härav torde, om det skulle visa sig, att en accis å vissa slag av brännvin ur andra synpunkter är genomförbar, en ändring behöva genomföras i brännvinsförsäljningsförordningen, i syfte att för ifrågavarande innehavare av utskänkningsrättighet stadgas en liknande skyldighet, som för närvarande gäller för innehavare av överlåten rättighet i avseende å inköp av egentligt brännvin.

Vinner det av mig berörda förslaget till ändring i brännvinsförsäljningsförordningen bifall, och genomföres en ändring i brännvinsförsäljningsförordningen av innebörd, att samtliga utskänkningsinnehavare skulle vara skyldiga att från bolag inköpa egentligt brännvin, måste all försäljning av brännvin vare sig till direkt konsumtion eller till utskänkningsinnehavare för försäljning till förtäring på stället gå genom bolag eller spirituosahandlare.

Det återstår nu att undersöka, huruvida en tillräcklig *kontroll* finnes eller kan anordnas beträffande de försäljare, som skulle komma att upptaga accisen, nämligen brännvinsförsäljningsbolag och spirituosahandlare.

Vad först brännvinsförsäljningsbolagen beträffar, torde icke någon tvekan böra förefinnas att anförtro dem upptagandet av en särskild accis. De stå redan nu under kontrollstyrelsens överinseende, och föreskrifter finnas redan meddelade och komma efterhand att ytterligare meddelas i fråga om bolagens förvaltning. Något intresse hos bolagen att icke upptaga accis eller att underlåta att redovisa densamma kan ej heller antagas föreligga, enär bolagen äro skyldiga att inleverera hela sin nettovinst till statsverket.

Vidkommande därefter spirituosahandlarna är, på grund av bestämmelser i brännvinsförsäljningsförordningen och särskilda föreskrifter, meddelade av kontrollstyrelsen, deras försäljning ställd under noggrann kontroll. Beträffande det brännvin, som införes till riket, föres av tullmyndigheterna särskild förteckning, som vid varje års slut insändes till kontrollstyrelsen (26 § 2 mom. brännvinsförsäljningsförordningen). På grund av kontrollstyrelsens föreskrifter är spirituosahandlare skyldig dels att hålla sina handelsböcker med tillhörande verifikationer tillgängliga för kontroll-

styrelsen eller dess ombud, dels ock att vid förskäring av brännvin och vin föra förskäringsbok enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär, och skall förskäringsboken hållas tillgänglig för kontrollstyrelsen eller dess ombud. Spirituosahandlaren är redan nu jämlikt samma föreskrifter skyldig att å blankett, enligt av kontrollstyrelsen fastställt formulär, till vederbörande brännvinsförsäljningsbolag månatligen avlämna på heder och samvete avgivna uppgifter beträffande myckenheten av under varje månad dels utminuteringsvis dels i parti försålt brännvin, och spirituosahandlaren skall för varje utminuteringsvis försåld liter brännvin, oavsett alkoholhalten, till bolaget erlagga en avgift av tjugofem öre. Redan nu är sålunda spirituosahandlaren deklarationsskyldig och bolagen hava, på grund av att de uppbära en avgift för försåld liter, intresse av att tillse, att deklarationen är med verkliga förhållandet överensstämmande. Slutligen må framhållas, att, vad särskilt utminuteringen av brännvin beträffar, bolagen förfoga över ett ytterligare medel att kontrollera riktigheten av en spirituosahandlares deklarationer. Då nämligen all försäljning utminuteringsvis, jämväl hos spirituosahandlare, på grund av kontrollstyrelsens föreskrifter allenast kan äga rum under villkor, att köparen avlämnar en skriftlig rekvisition, vilken sedermera skall överlämnas till vederbörande bolag, kan bolaget medelst samtliga, under en månad avlämnade rekvisitionsblanketter övertyga sig om riktigheten av deklarationen ifråga om det utminuteringsvis under samma månad försålda brännvinet.

På grund av vad jag sålunda anført, anser jag, att tillräcklig kontroll finnes därå att, om upptagandet av accisen skulle komma att äga rum genom spirituosahandlarna, all accispfiktig försäljning ordentligen redovisas. Skulle det inträffa, att den försålda myckenheten uppgåves vara mindre än vad verkligen blivit försålt, komme ett dylikt förfaringssätt att snart upptäckas. I detta sammanhang anser jag mig böra erinra därom, att innevarande års riksdag på Kungl. Maj:ts framställning anslagit medel till inrättande av en befattning inom kontrollstyrelsen, vars innehavare det skall åligga att genom inspektioner å ort och ställe tillse, bland annat, att gällande föreskrifter om försäljning av brännvin efterlevas.

Enligt min mening föreligga sålunda tillräckliga förutsättningar för införande av en särskild försäljningsavgift, accis, som skulle upptagas genom brännvinsförsäljningsbolag och spirituosahandlare och som skulle utgå vid försäljning av vissa slag av brännvin till alla andra än brännvinsförsäljningsbolag och spirituosahandlare.

Beträffande *de slag av brännvin, för vilka denna accis skall utgå*, torde den i första hand böra upptagas vid försäljning av de finare slag av brännvin,

som icke äro stämpelbelagda, d. v. s. konjak, whisky, likörer, glögg samt vidare de slag av egentligt brännvin, som icke äro att hänföra till renat brännvin, såsom akvavit, genever, pomeransbrännvin, kumminbrännvin m. fl., samt slutligen vid sådan försäljning av rom och arrak, som icke är stämpelbelagd.

I likhet med den nuvarande punschstämpelavgiften torde *accisen* vid försäljning av nu ifrågavarande drycker böra sättas till *sextio öre för varje liter*.

Jag har emellertid vidare ansett, att redan stämpelbelagda spritdrycker böra beläggas med en viss mindre accis. Såsom jag redan förut erinrat, föreslog Kungl. Maj:t 1906 års riksdag att höja punschstämpeln till 90 öre för liter. Riksdagen beslöt emellertid, på förslag av bevillningsutskottet, att bibehålla avgiften vid 60 öre för liter, och anförde utskottet som skäl härfor, att, om stämpelavgiften skulle höjas med 50 %, man skulle med tämlig visshet kunna antaga, att konsumtionen av punsch komme att ej obetydligt sjunka; statens inkomster av den höjda punschskatten bleve kanske då ej mycket större och nykterhetssträvandena inom landet kunde icke hava någon vinst av att andra mera sprithaltiga drycker i vida kretsar trädde i stället för punschen. Berörda av bevillningsutskottet år 1906 anförda skäl synas mig icke längre kunna tillerkännas avgörande betydelse. Åsättes nämligen samtliga finare, icke förut stämpelbelagda spritdrycker en accis av sextio öre för liter, torde nämligen det väsentligaste skälet mot en höjning av beskattningen å punsch hava bortfallit. Jag håller också före, att, om den ifrågasatta accisen icke skulle upptagas å punsch, förbrukningen av denna dryck komme att väsentligen ökas på andra dyrare spritdryckers bekostnad. Oaktat punschen redan är belagd med betydliga avgifter till statsverket, synes förbrukningen av densamma å utskänkningsställena väsentligen ökas, och jag tillåter mig i detta avseende hänvisa till uppgifter beträffande försäljningen av brännvin under åren 1913, 1914 och 1915 samt under första kvartalet av år 1916, som jag införskaffat från kontrollstyrelsen och vilka torde få såsom bilaga fogas till statsrådsprotokollet. På grund av vad sålunda anförts, har jag ansett, att accisen bör utgå till ett belopp av 30 öre för liter vid försäljning av punsch. I samband härmed bör jämväl en accis av 30 öre för liter utgå för sådan arrak och rom, som är stämpelbelagd.

I överensstämmelse med de grunder, som jag förut angivit, har inom departementet utarbetats förslag till förordning om spirituosaaccis, över vilket förslag kontrollstyrelsen avgivit infortrat utlåtande och därvid lämnat detsamma utan erinran.

Departementets förslag till förordning om spirituosaaccis.

I 1 § av berörda förslag är angivet, att den ifrågasatta accisen på sätt i förordningen närmare stadgas, skall upptagas vid försäljning av samtliga de slag av brännvin, som avses i brännvinsförsäljningsförordningen, utom för sprit samt för renat egentligt brännvin, som ej är tillsatt med smakförändrande ämnen.

I 2 och 3 §§ är närmare angivet, med vilka belopp spirituosaaccisen skall utgå och när densamma skall uppbäras. I 1 § 3 mom. i förordningen angående en särskild stämpelavgift för försäljning av punsch, arrak och rom är stadgat, att stämpelavgift ej skall utgöras för punsch, arrak och rom, som ur riket utföres; i likhet härmed torde accis ej böra utgå vid utförsel av accispliktiga drycker. Då det emellertid bör skapas garantier för att utförseln verkligen kommer till stånd, har jag ansett, att befrielse från accisens erläggande skall ske allenast i de fall, då utförseln äger rum med iakttagande av de kontrollföreskrifter, som av Kungl. Maj:t fastställas.

I 4 § 2 mom. är stadgad skyldighet för spirituosahandlare att till det bolag, som till honom överlåtit utminuteringsrättighet, avlämna godkänd säkerhet för spirituosaaccisens behöriga fullgörande. I regel torde redan för närvarande spirituosahandlare hava för överlåtelseavtalets fullgörande fått ställa borgen med belopp, som svarar mot omsättningen.

I 5—7 §§ av förslaget innefattas dels föreskrifterna om skyldighet för brännvinsförsäljningsbolag och spirituosahandlare att avlämna deklaration och inleverera uppburen accis, dels föreskrift, att kontrollstyrelsen skall avlämna månatliga uppgifter till statskontoret å influten spirituosaaccis. De i 5 och 6 §§ angivna tider för avlämnande av deklarationen sammanfalla med de tider, som kontrollstyrelsen redan fastställt för brännvinsförsäljningsbolag och spirituosahandlare i avseende å insändandet av försäljningsuppgifter till styrelsen.

Jag har icke ansett det vara erforderligt föreslå, att kontrollstyrelsen skall tillerkännas befogenhet att vidtaga särskilda kontrollanordningar för accisens behöriga utgörande, enär kontrollstyrelsen redan på grund av 15 § 1 mom. brännvinsförsäljningsförordningen torde äga dylik befogenhet, och förutsätter jag, att kontrollstyrelsen skall vaka över efterlevnaden av de föreslagna bestämmelserna och, där brister skulle yppa sig, skyndsamt ingripa.

I 8 § äro ansvarsbestämmelser intagna. Två olika slag av överträdelse av förordningen äro tänkbara, nämligen dels att brännvinsförsäljningsbolag eller spirituosahandlare mot bättre vetande uppgiver sig hava försålt mindre myckenhet accispliktiga drycker än verkligen försålt,

dels att brännvinsförsäljningsbolag eller spirituosa-handlare icke inom de i 5 och 6 §§ föreskrivna tider avlämna deklARATIONER och inleverera accis. Den förstnämnda överträdelsen bör givetvis strängt bestraffas, då den innebär ett svikligt förfarande, och har jag föreslagit, att straffet här för skall bli böter från och med 1,000 till och med 5,000 kronor och rättighetens förlust.

Då det är önskligt, att den föreslagna förordningen kan tillämpas snarast möjligt, men då å andra sidan vissa förberedande åtgärder böra vidtagas, innan förordningen träder i kraft, har jag ansett mig böra föreslå, att förordningen träder i kraft å dag, som Konungen förordnar.

Vid införandet av punschstämpelavgiften år 1903 beslöts, att förordningen om denna avgift skulle gälla tillsvidare, dock ej längre än till utgången av år 1905, såframt icke annorlunda bleve i grundlagsenlig ordning bestämt. Såsom jag förut erinrat ansåg man en dylik bestämmelse påkallad därav, att man ej med säkerhet kunde förutse, huruvida de bestämmelser, som reglerade den nya avgiftens upptagande, voro ändamålsenliga. Den av mig nu föreslagna accisavgiften och bestämmelserna för dess uppbärande innebära ju, liksom punschstämpeln på sin tid, en nyhet i skattelagstiftningen och jag anser därför önskligt, att det, för att bereda statsmakterna tillfälle att taga den nya beskattningsformens ändamålsenlighet i förnyat övervägande, bör utsättas en tidpunkt, då den föreslagna förordningen skall upphöra.

Såsom jag redan förut omnämnt, torde det vara erforderligt att i *Ändringar i brännvinsförsäljningsförordningen.* brännvinsförsäljningsförordningen för vissa rättighetsinnehavare införa stadgande om liknande skyldighet i avseende å inköp av egentligt brännvin, som för närvarande enligt 17 § 2 mom. nämnda förordning gäller för innehavare av från bolag överlåtten rättighet. Då jag emellertid ansett den rättsliga ställning, som genom 1905 års brännvinsförsäljningsförordning tillkommer innehavare av gästgiveri, som jämlikt 10 § av denna förordning har brännvinsutskänkningsrättighet, icke böra rubbas, torde stadgande om ifrågavarande skyldighet böra begränsas till innehavare av utskänkningsrättigheter, som meddelats jämlikt 14 § 2 mom. eller 16 § i brännvinsförsäljningsförordningen. Den ifrågavarande skyldigheten torde böra innebära, att rättighetsinnehavaren skall från det bolag, som Kungl. Maj:ts befallningshavande bestämmer, inköpa allt egentligt brännvin, som erfordras för hans rörelse. I dylikt syfte hava förslag till ändrad lydelse av 14 och 16 §§ i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin utarbetats inom departementet. Kontrollstyrelsen, som yttrat sig över berörda förslag, har icke haft något att däremot anmärka.

*Beräknad
inkomst av
accisen.*

Jag övergår nu att angiva, vad som genom den föreslagna spirituosaaccisen kan beräknas inflyta till statsverket.

Enligt de av mig förut omförmälda från kontrollstyrelsen införskaffade uppgifterna kan den sannolika förbrukningen av drycker, som enligt förslaget äro belagda med accis å 60 öre för liter och som försäljas av brännvinsförsäljningsbolag i deras egen rörelse, uppskattas innevarande år komma att uppgå till 5,458,600 liter. Förbrukningen av motsvarande spritdrycker, som försäljas av spirituosahandlare och innehavare av överlåtna utskänkningsrättigheter, uppgick under första kvartalet år 1916 till 653,000 liter, på grund varav den sannolika förbrukningen för år 1916 torde få beräknas till 2,612,000 liter. Genom försäljningen av dessa drycker skulle alltså, om konsumtionen ej minskades, kunna beräknas inflyta ett belopp av 4,842,000 kronor. Den sannolika förbrukningen av drycker, som skulle vara underkastade den ifrågasatta accisavgiften å 30 öre och som försäljas av bolag i deras egen rörelse, uppskattas för innevarande år komma att uppgå till 818,469 liter. Förbrukningen av motsvarande spritdrycker, som försäljas av spirituosahandlare och innehavare av överlåtna utskänkningsrättigheter, uppgick under första kvartalet år 1916 till 527,359 liter, på grund varav den sannolika förbrukningen för hela året torde få beräknas till 2,109,000 liter. Genom försäljningen av de drycker, som skulle påföras den mindre accisavgiften, skulle alltså, om konsumtionen ej minskades, tillföras statsverket 878,000 kronor. Sammanlagt skulle accisen sålunda komma att inbringa 5,720,000 kronor. Att märka är emellertid, att i här ovan anförda försäljningsuppgifter ej är inberäknad den försäljning, som äger rum å andra än överlåtna utskänkningsrättigheter (10 §, 14 § 2 mom. och 16 § brännvinsförsäljningsförordningen). Om storleken av denna försäljning föreligga icke några uppgifter. Med ledning av uppgifterna om influtna försäljningsavgifter torde ifrågavarande försäljning kunna lågt beräknas till 300,000 liter samt å densamma sig belöpande accisavgiften till minst 100,000 kronor.

Då man emellertid torde få räkna med någon nedgång i förbrukningen, har jag ansett försiktigheten bjuda, att spirituosaaccisen beräknas till 5,000,000 kronor.

*Departements-
chefens hem-
ställan.*

Sedan departementschefen härefter uppläst omförmälda inom finansdepartementet utarbetade förslag till *dels* förordning om spirituosaaccis, *dels* ock förordning om tillägg till 14 § 2 mom. och 16 § i förordningen den 9 juni 1905 angående försäljning av brännvin, hemställde departementschefen, att Kungl. Maj:t måtte i särskilda propositioner föreslå riksdagen,

1:o) att antaga de upplästa författningsförslagen; samt

2:o) att, med ändring av eller tillägg till vad i den till innevarande års riksdag avlätna propositionen angående statsverkets tillstånd och behov under år 1917 föreslagits,

dels, under förutsättning av bifall till Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om krigskonjunkturskatt, beräkna inkomsten av nämnda skatt till 14,000,000 kronor;

dels beräkna inkomsten av brännvinstillverkningsskatten till 14,500,000 kronor;

dels, under förutsättning att förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom., 3 § 1 mom., 8 och 23 §§ samt 25 § 2 mom. i förordningen den 7 augusti 1907 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker varder riksdagen förelagt och av riksdagen bifallet, beräkna inkomsterna av maltskatten till 7,400,000 kronor;

dels, under förutsättning av bifall till vad under 1:o) härovan hemställts, besluta, att å inkomstsidan i 1917 års riksstat skall omedelbart efter punschskatten uppföras under titeln »spirituosaaccis, *bevillning*» ett belopp av 5,000,000 kronor;

dels beräkna postverkets inkomster till 30,240,000 kronor;

dels beräkna telegrafverkets inkomster till 23,000,000 kronor;

dels beräkna inkomsterna av statens järnvägar till 110,200,000 kronor;

dels beräkna inkomsterna av statens domäner till 28,653,000 kronor;

dels för betalning av räntor å statsskulden m. m. för år

1917 såsom förslagsanslag anvisa . . . . . kronor 40,482,400;

dels ock för avbetalning å statsskulden för år 1917 såsom förslagsanslag anvisa . . . . . kronor 4,977,000.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen behagade Hans Maj:t Konungen förordna, att till riksdagen skulle avlätas propositioner i ärendet av den lydelse, bilagorna litt. och litt. vid detta protokoll utvisa.

Ur protokollet:

G. Hultman.

*Bilaga.**Till**Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.*

I anledning av därom framställd begäran får kontrollstyrelsen härmed vördsamt överlämna uppgifter (tabellerna A—D vid denna skrivelse) rörande försäljningen av brännvin under åren 1913—1915 samt månaderna januari—mars 1916.

Föreliggande statistik är utarbetad på grundvalen av de uppgifter, som styrelsen innevarande år infordrat från samtliga brännvinsförsäljningsbolag i riket. A formulär, som fastställts av styrelsen, hava sålunda vederbörande bolag anmodats att lämna uppgift dels å egen försäljning, utskänkings- resp. utminuteringsvis, för varje månad under åren 1913—1915, dels å den försäljning, som utövats av innehavare av överlåten utskänkings- resp. utminuteringsrättighet, under vart och ett av åren 1913—1915. I formuläret var dessutom åtskillnad gjord mellan följande slag av brännvin, nämligen renat egentligt brännvin, andra slags egentligt brännvin, sprit, konjak, whisky, rom, arrak, punsch, likör och glögg. Uppgifterna skulle i samtliga fall avse de verkliga försålda litertalen. Beträffande renat egentligt brännvin och sprit har sålunda i motsats till vad i styrelsens hittills avlämnade underdåniga berättelser varit fallet, reducering ej ägt rum till 50 procent alkoholstyrka.

Rörande försäljningen under de tre första månaderna av innevarande år hava uppgifter hämtats ur styrelsens från och med år 1916 införda månatliga statistik över brännvinsförsäljningen inom olika slag av utminuterings- och utskänkingsrörelser. De olika slagen av brännvin äro i denna statistik specificerade på samma sätt som i de ovannämnda uppgifterna för åren 1913—1915. I detta sammanhang tillåter sig styrelsen påpeka, att uppgifter saknas för bolaget i Örebro rörande bolagets egen utminutering för januari och februari månader innevarande år. Totalsummorna för ifrågavarande månader äro i följd härav något för låga.

Vid överlämnandet av dessa uppgifter anhåller styrelsen få erinra därom, att denna statistik är den första i sitt slag, som blivit utarbetad här i landet. Uppgift har sålunda hitintills aldrig stått att erhålla vare sig rörande de försålda brännvinskvantiteternas fördelning på olika slag av utskänkings- och utminuteringsrörelse eller rörande den årliga försäljningens fördelning på de olika månaderna.

Då emellertid försäljningsbolagen hitintills aldrig avgivit dylika uppgifter och materialet infordrats först efter redogörelseårens slut, hava en del av de till styrelsen insända uppgifterna vid inom styrelsen företagen ingående granskning visat sig vara i vissa hänseenden ofullständiga eller rent af felaktiga. Några bolag hava sålunda befunnits sakna specificerade uppgifter rörande

rande den månatliga försäljningen och endast kunnat lämna uppgift å den årliga försäljningen. Andra bolag hava endast fört anteckning över de kvantiteter brännvin, som månatligen levererats till föreståndaren för den överlåtna utminuterings-, resp. utskänkingsrörelsen, och sålunda ej kunnat exakt uppgiva, huru mycket, som under de olika månaderna verkligen blivit försålt. Andra bolag hava ej fört särskild anteckning över de kvantiteter brännvin, som under de olika månaderna försålts till innehavare av överlåtna utskänkingsrättigheter, varför dessa kvantiteter ej kunnat frånräknas månadssiffrorna för bolagens egen försäljning. Några bolag hava slutligen ej kunnat uppgiva storleken av den försäljning av resp. slag av brännvin, som ägt rum hos innehavare av överlåtna utminuteringsrättigheter. Så har för åren 1913—1915 varit fallet beträffande brännvinsförsäljningsbolaget i Norrköping för en av bolagets två överlåtna utminuteringsrättigheter, beträffande bolaget i Söderköping för dess överlåtna utminuteringsrättighet, beträffande bolaget i Gävle för dess fyra överlåtna utminuteringsrättigheter samt beträffande bolaget i Sundsvall för dess överlåtna utminuteringsrättighet. Därjämte har bolaget i Göteborg ännu ej varit i stånd att till styrelsen insända uppgift rörande försäljningen år 1915 hos innehavarna av bolagets tjugo-två överlåtna utminuteringsrättigheter.

Vid granskning av uppgifterna för år 1913 hava 85 bolag visat sig kunna lämna fullt nöjaktig statistik och 42 bolag i ett eller annat avseende otillfredsställande. Motsvarande tal för år 1914 äro resp. 87 och 41 samt för år 1915 resp. 89 och 39. Av brännvinsförsäljningsbolagens totala försäljning faller år 1913 cirka 43 procent på de senare bolagen. Motsvarande tal för år 1914 är cirka 33 procent och för år 1915 cirka 37 procent.

Med undantag av de i tabell A meddelade siffrorna rörande storleken av försäljningen hos innehavare av bolagens överlåtna utminuteringsrättigheter, vilka uppgifter genomgående äro för låga, torde ovan anförda felaktigheter i allmänhet icke inverka på siffrorna för den årliga försäljningen av brännvin. Endast i några undantagsfall, då styrelsen saknat uppgift å storleken av de lager, som vid resp. års ingång eller slut funnits hos föreståndaren för ett bolags egen utminutering eller utskänkning, kan någon osäkerhet råda om försäljningens verkliga storlek. Vid bearbetningen har största möjliga hänsyn tagits till denna felkälla. — Att ens tillnärmelsevis beräkna storleken av de kvantiteter brännvin, som blivit försålda hos innehavarna av de överlåtna utminuteringsrättigheter, för vilka uppgifter saknas, låter sig däremot ej göra. I de bilagda tabellerna äro i följd härav beträffande denna del av utminuteringen endast säkra uppgifter medtagna. Vid beräkningen av försäljningen under de tre redogörelseårens första kvartal hava däremot ofullständigheterna rörande den månatliga försäljningen hos ett ganska stort antal bolag medfört en hel del svårigheter. Vid utarbetandet av denna statistik har åtskillnad blivit gjord mellan de bolag, som visat sig äga säkra uppgifter och de, som lämnat i ett eller annat avseende otillfredsställande. För de senare hava procentuellt lika stora kvantiteter antagits blivit försålda under de första kvartalen som för de förra.

På grund av bokföringssättet hos en del bolag har slutligen ej specificering kunnat ske på samtliga de av styrelsen angivna slagen av brännvin. I en del fall har sålunda ej åtskillnad kunnat göras mellan arrak och rom samt mellan punsch och likör. Mest varierande har förfaringssättet varit beträffande bokföringen av glögg. En del bolag har sålunda sammanfört detta slag av brännvin

med punsch, en del med likör och en del slutligen med andra slags egentligt brännvin. Dessa ofullständigheter i materialet torde hava haft till resultat, att arrak och punsch samt andra slags egentligt brännvin i bilagda tabeller upptagits något för högt samt rom, likör och glögg något för lågt.

Stockholm den 1 maj 1916.

Fredrik Zethelius.

Einar J:son Thulin.

Tab. A. Brännvinsförsäljningen å rättigheter, som utövats av

1	2	3	4	5
	Å r	Renat egentligt brännvin	Andra slags egentligt brännvin	Sprit
		liter	liter	liter
I.	1 9 1 3.			
	Egen utminutering	26,276,614	1,096,005	275,693
	› utskänkning	2,344,520	84,590	211
	Överlåten utminutering ¹	200,178	138,374	—
	› utskänkning	426,238	163,965	172
	Summa	29,247,550	1,482,934	276,076
II.	1 9 1 4.			
	Egen utminutering	21,850,071	1,061,864	248,159
	› utskänkning	1,826,358	57,315	3
	Överlåten utminutering ¹	288,443	190,577	—
	› utskänkning	403,716	171,438	199
	Summa	24,368,588	1,481,194	248,361
III.	1 9 1 5.			
	Egen utminutering	22,315,830	1,238,871	225,852
	› utskänkning	1,613,213	65,528	7
	Överlåten utminutering ²	47,189	136,296	—
	› utskänkning	417,735	195,943	144
	Summa	24,393,967	1,636,638	226,003
	Summa 1913	29,247,550	1,482,934	276,076
	› 1914	24,368,588	1,481,194	248,361
	› 1915	24,393,967	1,636,638	226,003
	Sammanlagd summa	78,010,105	4,600,766	750,440

¹ Uppgifter saknas för 1 överlåten utminuteringsrättighet i Norrköping, 1 i Söderköping, 4 i Gävle² Uppgifter saknas för 1 överlåten utminuteringsrättighet i Norrköping, 1 i Söderköping, 22 i Göteborg,

bolag eller som av bolag överlåtits, under åren 1913—1915.

6	7	8	9	10	11	12	13
Konjak	Whisky	Rom	Arrak	Punsch	Likörer	Glögg	S u m m a
liter	liter	liter	liter	liter	liter	liter	liter
3,387,837	69,855	6,901	35,427	435,987	16,222	25,752	31,576,293
268,956	25,077	4,558	17,454	182,903	7,596	6,583	2,942,448
3,091,691	287,046	6,357	77,748	1,110,765	132,692	—	5,044,851
322,452	175,455	2,287	6,808	1,415,047	35,342	2,817	2,550,583
7,020,936	557,433	20,103	137,437	3,144,702	191,852	35,152	42,114,175
2,954,597	71,539	6,399	39,689	413,768	14,562	24,043	26,684,691
247,857	23,853	3,319	3,280	164,804	11,673	5,400	2,343,862
3,434,088	299,633	7,242	64,594	1,273,404	63,285	1,158	5,622,424
352,700	176,017	2,124	6,168	1,572,774	32,765	2,150	2,720,051
6,989,242	571,042	19,084	113,731	3,424,750	122,285	32,751	37,371,028
3,194,402	80,111	8,173	49,886	466,025	17,378	24,423	27,620,951
410,572	30,403	7,250	7,137	180,976	8,027	8,656	2,331,769
2,124,070	212,847	2,855	31,231	756,486	44,235	2,087	3,357,296
407,991	190,281	2,698	12,478	1,579,575	32,078	3,055	2,841,978
6,137,035	513,642	20,976	100,732	2,988,062	101,718	38,221	36,151,994
7,020,936	557,433	20,103	137,437	3,144,702	191,852	35,152	42,114,175
6,989,242	571,042	19,084	113,731	3,424,750	122,285	32,751	37,371,028
6,137,035	513,642	20,976	100,732	2,988,062	101,718	38,221	36,151,994
20,147,213	1,642,117	60,163	351,900	9,552,514	415,855	106,124	115,637,197

och 1 i Sundsvall.

4 i Gävle och 1 i Sundsvall.

Tab. B. Brännvinsförsäljningen å rättigheter, som utövats av

1	2	3	4	5
	Å r	Renat egentligt brännvin	Andra slags egentligt brännvin	Sprit
		liter	liter	liter
	1 9 1 3.			
I.	Egen utminutering	5,712,152	231,340	61,038
	Egen utskänkning	624,331	22,274	—
	Summa	6,336,483	253,614	61,038
	1 9 1 4.			
II.	Egen utminutering	4,201,289	251,643	55,930
	Egen utskänkning	550,827	14,702	—
	Summa	116	266,345	930
	1 9 1 5.			
III.	Egen utminutering	4,806,637	256,084	49,239
	Egen utskänkning	479,167	19,611	—
	Summa	5,285,804	275,695	49,239

bolag under första kvartalet av vart och ett av åren 1913—1915.

6	7	8	9	10	11	12	13
Konjak	Whisky	Rom	Arrak	Punsch	Likörer	Glögg	Summa
liter	liter	liter	liter	liter	liter	liter	liter
766,405	14,947	1,625	7,645	88,860	6,393	4,404	6,894,809
69,419	6,458	1,248	4,375	45,343	1,600	1,447	776,495
835,824	21,405	2,873	12,020	134,203	7,993	5,851	7,671,304
686,304	16,482	1,837	7,795	96,072	3,978	3,701	5,325,031
63,347	5,885	916	1,105	40,788	1,288	2,172	681,030
749,651	22,367	2,753	8,900	136,860	5,266	5,873	6,006,061
701,817	16,824	1,573	8,864	94,097	6,462	2,821	5,944,418
95,536	6,685	2,313	1,273	42,832	1,408	4,003	652,828
797,353	23,509	3,886	10,137	136,929	7,870	6,824	6,597,246

Tab. C. Brännvinsförsäljningen å rättigheter, som utövats av bolag

1	2	3	4	5
	M å n a d	Renat egentligt brännvin	Andra slags egentligt brännvin	Sprit
		liter	liter	liter
I	Januari.			
	Egen utminutering ¹	1,029,028	75,481	10,712
	› utskänkning	148,621	5,683	—
	Överlåten utminutering	592	3,994	8
	› utskänkning	42,377	15,082	26
	Summa	1,220,618	100,240	10,746
II	Februari.			
	Egen utminutering ¹	1,301,491	104,146	13,941
	› utskänkning	127,806	6 519	—
	Överlåten utminutering	1,039	5,623	24
	› utskänkning	37,691	13,973	32
	Summa	1,468,027	130,261	13,997
III	Mars.			
	Egen utminutering	1,444,580	124,453	17,253
	› utskänkning	51,289	5,000	—
	Överlåten utminutering	1,422	6,612	34
	› utskänkning	25,042	19,211	29
	Summa	1,522,333	155,276	17,316
I—III	Januari—mars.			
	Egen utminutering	3,775,099	304,080	41,906
	› utskänkning	327,716	17,202	—
	Överlåten utminutering	3,053	16,229	66
	› utskänkning	105,110	48,266	87
	Sammanlagd summa	4,210,978	385,777	42,059

¹ Uppgifter från brännvinsförsäljningsbolaget i Örebro saknas.

eller som av bolag överlåtits, under första kvartalet av år 1916.

6	7	8	9	10	11	12	13
Konjak	Whisky	Rom	Arrak	Punsch	Likörer	Glögg	Summa
liter	liter	liter	liter	liter	liter	liter	liter
185,876	5,199	541	3,710	31,394	2,020	4,283	1,348,244
50,811	2,773	1,072	1,273	16,898	358	1,745	229,234
84,971	7,247	1,273	1,373	24,826	1,335	701	126,320
40,357	20,107	445	741	131,945	7,003	779	258,862
362,015	35,326	3,331	7,097	205,063	10,716	7,508	1,962,600
242,810	8,050	568	3,611	37,200	1,072	896	1,713,785
46,514	3,121	1,413	1,429	17,628	659	636	205,725
132,027	12,733	277	2,190	41,901	2,062	238	198,114
40,439	18,461	388	692	130,569	3,139	3,749	249,133
461,790	42,365	2,646	7,922	227,298	6,932	5,519	2,366,757
289,711	9,299	590	4,304	43,978	1,117	1,283	1,936,568
50,808	3,194	1,970	1,580	19,815	492	107	134,255
104,456	9,408	283	1,667	35,134	1,718	124	160,858
50,616	36,843	1,168	930	155,921	5,182	438	295,380
495,591	58,744	4,011	8,481	254,848	8,509	1,952	2,527,061
718,397	22,548	1,699	11,625	112,572	4,209	6,462	4,998,597
148,133	9,088	4,455	4,282	54,341	1,509	2,488	569,214
321,454	29,388	1,833	5,230	101,861	5,115	1,063	485,292
131,412	75,411	2,001	2,363	418,435	15,324	4,966	803,375
1,319,396	136,435	9,988	23,500	687,209	26,157	14,979	6,856,478

**Tab. D. Den sannolika brännvinsförsäljningen under år 1916,
å rättigheter som**

1	2	3	4	5
		Renat egentligt brännvin	Andra slags egentligt brännvin	Sprit
		liter	liter	liter
I.	Egen utminuteri	18,210,800	1,392,945	189,106
	Egen utskänkning	1,136,718	63,010	—

beräknad på grundvalen av försäljningsuppgifterna för åren 1913—1915,
utövats av bolag.

6	7	8	9	10	11	12	13
Konjak	Whisky	Rom	Arrak	Punsch	Likörer	Glögg	Summa
liter	liter	liter	liter	liter	liter	liter	liter
3,161,958	103,383	7,129	59,130	529,501	12,150	44,019	23,710,121
595,389	37,647	15,378	16,772	222,709	9,118	6,882	2,103,623

*Bilaga.**Till*

Herr Statsrådet och Chefen för Kungl. Finansdepartementet.

Jämlikt nådigt bemyndigande har Herr Statsrådet den 9 november 1915 tillkallat mig för att inom finansdepartementet biträda vid utredning av frågan om beredande av ökade inkomster för statsverket genom införande av en särskild beskattning, som träffade konsumtionen av lyxartiklar och utgifter för andra likartade ändamål.

Rörande innebörden i detta uppdrag har, på sätt framgår av det mig tillhandakomna statsrådsprotokollet, Herr Statsrådet vid ärendets behandling till en början framhållit, att man uppenbarligen måste bereda sig därpå, att inom en nära framtid, då i varje fall statens av världskriget föranledda extra ordinarie kostnader skulle täckas, jämvikt i budgeten icke kunde ernås utan att nya skattekällor uppsöktes eller redan anlitade ytterligare belastades. Utredningen i sådant syfte syntes Herr Statsrådet därför oförtövat böra igångsättas.

Visserligen föreläge, anför Herr Statsrådet vidare, mer eller mindre utarbetade utkast till utvidgning av stämpelbeskattningen. Men statens behov av ökade inkomster komme säkerligen icke att täckas genom nämnda redan föreslagna åtgärder, i skatteavseende långt effektivare måste för ändamålet tillgripas. De nya eller ökade skatter, på vilka nu syftades, borde om möjligt läggas så, att de verkade till sparsamhet i den enskildes hushållning. Ett sådant mål kunde ju i viss mån vinnas därigenom, att den nya skattebelastningen särskilt träffade konsumtionen av lyxartiklar och varor, som i större eller mindre mån vore att beteckna såsom överflödsvaror, samt andra slag av utgifter, vilka kunde utan alltför stora uppoffringar av de enskilde inskränkas. Kunde man därvid genom skatter,

som icke verkade prohibitivt, nedbringa den allmänna konsumtionen av dylikt slag med en summa, som motsvarade de nya skattebeloppen, vore ju mycket vunnet. Blev effekten än större, d. v. s. överstege värdet av begränsningen i konsumtionen samma skattebelopp, vore det ur allmän produktionssynpunkt ännu fördelaktigare.

I anslutning till Herr Statsrådets anförande får jag för egen del understryka att, oberoende av statens behov av nya inkomster, det av världskriget skapade ekonomiska läget ej blott i de krigförande staterna utan även i de neutrala länderna så gott som framtvingar till diskussion frågan om begränsning av konsumtionen. Ännu mera brännande blir denna fråga, då under dylika förhållanden en väsentlig ökning av statens utgifter är oavvislig och alltså starka krav på ökade statsinkomster måste tillgodoses.

I ett land som vårt, där fordringarna på utlandet äro försvinnande små i förhållande till våra skulder till främmande länder och där alltså någon kapitalränteinkomst från utlandet icke kan tagas i betraktande, blir produktionen inom landet enda grundvalen för välståndet. Produktionen inom landet bör alltså omedelbart eller genom utbyte med produkter från främmande länder fylla hela konsumtionen inom vårt land och dessutom lämna det överskott av kapital, som för produktionens *fortsatta* utveckling erfordras.

För nya skatter finnes icke annat att tillgripa än antingen det i produktionen redan investerade kapitalet eller ock sagda överskott — d. v. s. det nationens sparkapital, som eljest skulle i dess helhet hava kunnat ställas till produktionens förfogande — för såvitt man icke vid skatteökningen kan finna någon utväg att sänka konsumtionen. Och såsom i statsrådsprotokollet angives, når man vid en konsumtionsminskning, som motsvarar de nya skatterna, ett gott resultat. Man har ju nämligen därigenom icke berövat produktionen det tillskott av kapital, som vid utebliven skatteförhöjning kunde vara att påräkna. En dylik i legal väg framtvingad konsumtionsminskning kan vinnas bland annat genom indirekta skatter. Men ävenledes torde en direkt beskattning, anordnad efter förhållandena, kunna verka i samma riktning. I vissa av de krigförande länderna, i dem nämligen som under kriget sakna transmarina förbindelser, hava förhållandena själva utan åtgärder från statens sida framtvingat en stark konsumtionsbegränsning. I de krigförande länder åter, där mot export och import till och från de neutrala länderna icke möta andra hinder än de, som ligga i befraktningssvårigheter och kapitalknapphet, har frågan om statens ingripande för nedsättning i konsumtionen blivit aktuell.

De neutrala staterna, särskilt de i norra Europa, hava på grund av omständigheter, som jag här lämnar åsido, kommit i en mellanhandsställning, som i långt högre grad än i föregående krig varit fallet störande inverkat på de ekonomiska förhållandena. Ej minst torde detta gälla vårt eget land. Även om vissa livsförnödenheter, oberoende av de oförutsedda hindren i handeln, skulle hava i den omfattning som skett stigit i pris, hava dessa hinder dock uppenbarligen varit anledningen till de stora svårigheter, varunder vissa industrigrenar inom vårt land nu arbeta, särskilt till följd av råvarubrist. Därtill kommer, att det produktionens nettoöverskott, som under normala år ställes till produktionens förfogande för driftens utveckling, i stor omfattning måst och alltjämt måste tagas i anspråk för rent improduktiva ändamål. Därmed avser jag icke att för egen del godkänna det allt emellanåt framförda betraktelsesättet, att statens utgifter äro av improduktiv natur och alltså för produktionen främmande, i mån som utgifterna icke göras för statens egna affärsdrivande eller produktiva företag eller eljest skapa varaktiga materiella värden. Man kan uppenbarligen ej betrakta statens utgifter för det uppväxande släktets uppfostran och utbildning till dugliga medborgare och arbetare i produktionens tjänst såsom gjorda för improduktivt ändamål. Och även om man frånser de belopp, vilka sålunda omedelbart eller medelbart genom staten kommer produktionen till godo, bör beaktas, att statens lagstiftande och för näringslivet normgivande verksamhet med fog kan sägas giva staten karaktären av administrator i avseende å produktionen. Statens utgifter måste därför till avsevärda delar betraktas såsom administrativa utgifter för ordnande och ledande av det produktiva arbetet i totalitet sett. I viss mån om ock på ett högre plan kunna alltså dylika utgifter anses motsvara administrationsutgifter vid de enskilda företagen, eller utgifter, som obestriddligen gjorts i produktionens tjänst. Och till statens administrationsutgifter torde även kunna räknas de normala kostnaderna för försvaret, då dessa kostnader, avseende tryggheten av neutraliteten, äro att förlikna vid försäkringspremier i ändamål bland annat att skydda landets integritet och frihet och följaktligen även den produktiva verksamhet, som därinom bedrives.

Helt annorlunda ställer sig emellertid frågan om våra s. k. neutralitetskostnader för att icke nämna andra i alldeles särskild mening extra ordinära kostnader för försvaret, varom nu emellertid icke är tal. Neutralitetskostnaderna kunna enligt min uppfattning icke under några förhållanden betraktas såsom administrationskostnader. Om de normala utgifterna för försvaret äro att förlikna vid försäkringspremier, betyder behovet av särskilda neutralitetsutgifter, att ett tillfälle inträffat, då förlust, var-

emot försäkringen skulle hava garanterat, uppstått utan att denna förlust kunnat täckas genom försäkringen.

För den enskilde skulle en dylik händelse betyda kapitalförlust och för staten har den givetvis samma betydelse. Förlusten eller kostnaderna för neutraliteten motsvara nämligen, om dessa kostnader täckas genom inhemska krediter eller genom skatter, omedelbarligen eller direkt en nedgång i det för produktionen eljest tillgängliga sparkapitalet. Mer än en gång i en nations liv kan sådant självfallet icke undvikas. För ett högre ändamål, nämligen landets integritet och nationens politiska frihet, får produktionens krav och nationens ekonomiska välstånd sättas i andra rummet. Så kan man emellertid icke resonera, försävt det ännu vid kreditens tagande eller skatternas fastställande står i statsmakternas hand att genom förutseende i handhavandet av nationens ekonomiska angelägenheter mildra följderna av de i och för sig ofrånkomliga åtgärderna.

Till förekommande av missförstånd vill jag genast framhålla, att jag icke förbiser, att neutralitetskostnader, som hittills gjorts eller som göras, innan de nya skatter, varom nu är fråga, utgå, i själva verket redan träffat produktionens nettoöverskott eller sparkapitalet. Hittills gjorda neutralitetskostnader hava nämligen som bekant till största delen bestritts med lånemedel, som upptagits å den svenska lånemarknaden och alltså redan minskat sparkapitalet. Detta sparkapital ökas uppenbarligen icke därigenom att de upplånade medlen återbetalas med skatter, som också tagas från sparkapitalet.

Mot ett sådant förfaringssätt vore dock icke något att erinra, därest produktionen utan olägenhet kunde bära den minskning i det årliga sparkapitalet, som nya skatter utan motsvarande minskning i den allmänna konsumtionen innebure. Om man så nu resonerade, frånsåge man emellertid dels andra under tiden vidtagna åtgärder, som inverkat på sparkapitalet, dels och framför allt, att vi efter krigsperioden icke torde hava att under nära liggande tid förvänta en återgång till sådana förhållanden, som tidigare kallades ordinära.

Först bör då erinras om värnskatten. På grund av de för flertalet produktionsgrenar synnerligen gynnsamma förhållanden, som rått under krigsåren, har uppbörden av värnskatten hittills berett långt mindre svårigheter för produktionen, sådan densamma allt sedan krigsutbrottet varit lagd, än man kunnat befara. Inom de produktionsgrenar, som arbeta under normala eller under sämre än normala förhållanden, torde emellertid värnskatten verka icke så litet deprimerande. Vid en utredning om det sätt, varpå företag av sistnämnda beskaffenhet anskaffat och anskaffar penningar till betalning av värnskatten, torde man nog i en mängd fall komma att finna, att detta skett och sker genom skuldsättning eller genom begränsning av de

eljest vanliga avsättningarna till ökning av eget kapital. I bågge fallen betyder värnskatten en nedsättning i vederbörande företags ekonomiska styrka. Såsom nämnts har värnskatten emellertid hittills berett produktionen mindre svårigheter än man kunnat vänta. Förklaringen härtill är delvis densamma, som kan givas till den nu rådande rika tillgången av löst kapital och de därmed förenade möjligheterna för staten att inom landet uppbringa stora lån. Utom det att vissa industrier under kriget arbetat under synnerligen goda förhållanden, varigenom avsevärd vinstökning ägt rum, torde nämligen en icke ringa del av de å den inhemska lånemarknaden tillgängliga medlen motsvara köpeskillingar för tillgångar, som för produktionens behöriga gång senare måste ånyo anskaffas. Jag tänker därvid närmast på kreatursstocken inom landet och vissa andra jordbruksartiklar. Jämsides därmed hava säkerligen synnerligen omfattande arbeten inom produktionens skilda grenar blivit eftersatta under senaste tiden. Särskilt belysande i sådant avseende torde vara stiltjen inom byggnadsindustrien. De härutinnan och inom vissa andra grenar, ej minst på grund av svårigheter att erhålla nödiga maskiner och andra materialier, nu eftersatta arbeten kräva efter återgången till normala förhållanden sina stora kapital. Dessa nu angivna förhållanden liksom även och ej minst framtidsutsikterna för lånemarknaden inom landet torde mana till stor försiktighet vid ordnandet av ny beskattning.

Som bekant har det enastående uppsving å det industriella området, som inom vårt land gjort sig gällande under senaste årtiondet, till stor del varit beroende på de tillskott av främmande kapital, som direkt eller indirekt ställts till produktionens förfogande. Indirekt har detta skett därigenom, att staten och de större kommunerna icke uppträtt såsom konkurrenter på den inhemska lånemarknaden, direkt åter genom de stora krediter, bankerna för sin förlagsgivande verksamhet kunnat anskaffa i utlandet. Visserligen är den ekonomiska framtiden i Europa för närvarande höljd i starkt dunkel. Så mycket torde man emellertid, utan fara att bliva emotsagd, kunna påstå, att de främmande lånemarknaderna under ett flertal år framåt äro stängda för såväl stat och kommuner som ock i nämnvärd omfattning för bankerna. Den inhemska produktionens nettoöverskott skall alltså tillgodose alla de lånebehov, som enligt hittills följd ordning för vårt lands räkning täckts å såväl den inhemska som de utländska lånemarknaderna. Att svårigheter därvidlag komma att uppstå, hur än beskattningen är ordnad, torde kunna tagas för givet. Men i ännu högre grad skulle givetvis dessa svårigheter göra sig gällande, om man i större utsträckning tillgrepe skatter, utan att tillse att skatternas ingrepp i sparkapitalet i mer eller mindre mån kompenseras genom sänkning i befolkningens egen konsumtion.

I detta sammanhang tillåter jag mig framhålla, att, om icke särskilda åtgärder vidtagas, genom utländska staters ekonomiska politik vårt eget sparkapital kan bliva föremål för en konkurrens utifrån, som äventyrar ett utflöde av kapital under tider, då allmänna och enskilda kapitalbehov endast kunna tillgodoses av den inhemska lånemarknaden. Redan nu har man från Tyskland och England hört dryftas åtgärder för mobilisering av där placerade obligationer, utfärdade av andra stater eller kommuner och företag i sådana stater, i syfte uppenbarligen att genom värdepapperens återförsäljning förskaffa ökade tillgodohavanden utomlands. Åtgärder i samma riktning kunna otvivelaktigt väntas från andra länder, där våra lån äro placerade. Genom sådana åtgärder och genom en målmedveten ränte- och valutapolitik från utländska maktens sida kan befarias, att kapital, som eljest kunde ställas till den inhemska lånemarknadens disposition för inhemska ändamål, komme att dragas ur landet. De anordningar, som till förekommande av dylik kapitalexport behövde vidtagas, kunna icke nu av mig angivas utan torde böra lämpas efter omständigheterna. För övrigt faller denna fråga utom ramen för mitt uppdrag. Ett om ock mindre effektivt medel att användas vid alltför stor import av utomlands nu placerade svenska obligationer tillåter jag mig dock påpeka, nämligen höjning av fondstämpeln för utifrån inköpta värdepapper.

Med vad jag senast anfört har jag velat ytterligare understryka behovet att vid varje anordning i fiskaliskt syfte söka skydda det kapital, varmed våra egna kapitalbehov i närmaste framtiden skola tillgodoses. Jag är härmed inne på det centrala i förevarande fråga. Vilken anordning de nya skatterna än få, vare sig man stannar vid tullar och acciser eller vid andra konsumtionsskatter eller vid skatter av blandat slag, bör man låta skatteanordningen hava till självständigt syftemål att begränsa konsumtionen.

Sparsamheten kan självfallet mindre sträckas till produktionens administrationskostnader, dit jag i detta sammanhang räknar arbetslöner över huvud taget. Tvärtom torde de stegrade prisen på alla livsförnödenheter kräva ökning i sistnämnda slag av kostnader. Sparsamhetens krav måste alltså närmast riktas till de enskilda konsumenterna. När man går till verket med detta syftemål, har man uppenbarligen icke i tanke att i skatteväg framtvinga begränsning i konsumtionen av varor, som äro av beskaffenhet att tillhöra vad till livets nödtorft erfordras. Inskränkningen i konsumtionen, framtvingad på nu angivet sätt, bör begränsas till förnödenheter, vilka äro av natur att kunna betraktas såsom lyx- eller överflödsvaror och som kunna utan skada för det allmänna välbefinnandet undvaras, även om undvarandet i sig självt kan innebära ett offer, som åläggas den enskilde för det allmännas väl.

Med andra ord: beskattningen skall såvitt möjligt ej nedsätta den skattskyldiges levnadsstandard. Denna synpunkt torde väl hava varit vägledande, då man allmänheten synes vid indirekt beskattning i fiskaliskt syfte med förkärlek tillgripa de stora konsumtionsartiklarna sprit, tobak och kaffe eller, såsom i England, te. En inskränkning i konsumtionen i fråga om dessa artiklar kan nämligen icke sägas sänka levnadsstandarden hos den spritförtärande, rökande eller kaffedrickande. Däremot skulle så uppenbarligen vara förhållandet, om man genom skattläggning fördyrade, utom oundgängliga livsmedel, t. ex. hyreskontrakt genom stämpel, bränsle genom tull eller accis m. m. Ävenledes ifrågasätter jag, huruvida icke vederbörandes levnadsstandard skulle träffas genom en allmän s. k. nöjesskatt, särskilt som denna skatt enligt hittills följd läggning och för ernående av fiskaliskt tillfredsställande resultat möter den skattskyldige vid alla de tillfällen, där scenisk konst bjudes. Jag är i varje fall icke säker på, att det i tider, då man kräver en stark begränsning i materiella njutningsmedel, är lämpligt att samtidigt genom fördyrande inskränka möjligheterna till immateriella njutningar, helst man torde hava svårt att i skatteväg skilja mellan förädlande och icke förädlande nöjen.

Det resonemang, jag nu sist fört, riktar sig helt allmänt taget emot indirekta skatter eller specialskatter å verkliga förnödenhetsartiklar och nöjen men hindrar ju ej, att den allmänna konsumtionsskatt, jag föreslår, träffar de större utgifterna, de må vara gjorda för förnödenhetsartiklar eller nöjen.

När sparsamhet skall på legal väg understrykas, tänker man så gott som uteslutande på tullar och acciser. Medelst sådana skatter kan man otvivelaktigt vinna stora resultat. Men hela syftemålet skulle dock ej, på sätt jag senare skall visa, ernås, utan att den indirekta beskattningen kompletterades med en direkt skatt.

Enligt den av mig tänkta planen skulle därför beskattningen taga formen dels av höjda tullar och acciser å vissa varor dels ock av en författning om en allmän konsumtionsskatt, som direkt drabbade de större konsumenterna i samhället. Genom tullar och acciser, som träffade hela det konsumerande folket, skulle man vinna, utom ökning i statsinkomsterna, en allmän besparing, som delvis inskränkte konsumtionen av från utlandet kommande artiklar. Den allmänna konsumtionsskatten skulle visserligen hava samma syftemål, men detta syftemål skulle vinnas på den direkta beskattningens väg genom beskattning av de större inkomsterna i den mån dessa inkomster konsumerades d. v. s. genom en direkt beskattning, som, till åtskillnad från den nu tillämpade, undantogs från skattskyldighet den del av inkomsten, som icke konsumerades utan sparades.

I anslutning till vad sålunda anförts och i övrigt till den utredning av ämnet, som vidare lämnas, utmynnar mitt förslag i följande skatter:

- 1) Höjda tullar å vissa rena lyxartiklar såsom finare pälswerk m. m.
- 2) Höjd tull å kaffe.
- 3) Höjd tull å spritdrycker och viner, i den mån gällande tullsatser icke av handelstraktater äro bundna.
- 4) Höjd brännvinstillverkningsavgift.
- 5) Höjd maltdryckstillverkningsavgift.
- 6) En direkt skatt eller allmän progressiv konsumtionsskatt, som träffar dels enskild inkomsttagare med inkomst av över 3,000 kronor eller, där inkomsttagaren har flera än sig själv att försörja, med en för varje familjemedlem växande inkomstgräns, dels ock aktiebolag och enskilda bankbolag, allt med iakttagande i varje särskilt fall att det belopp, jag i utredningen benämner sparkapitalet, hålles skattefritt.

Innan jag går att närmare redogöra för nämnda skatteförslag, innefattande såväl indirekt som direkt beskattning, skall jag något stanna vid en i detta sammanhang måhända lämplig framställning rörande de skilda beskattningsformernas förhållande till kapitalbildningen inom landet. Dessförinnan tillåter jag mig, under hänvisning till vad jag förut anfört, såsom utgångspunkter för den nu ifrågasatta beskattningen fastslå, att skatterna avse att täcka improduktiva statsutgifter, att skatterna komma att upptagas under tider, då kapitalbildningen måste beräknas vara synnerligen knapp i förhållande till behovet och till de krav, som samtidigt komma att ställas på den svenska lånemarknaden, samt att, för undvikande av de olägenheter som under sådana omständigheter kunna uppstå genom skatteuppbörden, de nya skatterna böra så läggas, att desamma i görligaste mån nedsätta konsumtionen d. v. s. tvinga till sparsamhet.

Vid behandlingen av frågan om de skilda beskattningsformernas förhållande till kapitalbildningen inom landet eller det årliga sparkapitalet skiljer jag mellan två slag av sparkapital, nämligen dels konsumenternas eller de fysiska personernas dels ock bolagens; och åsyftar jag i sistnämnda avseende de enskilda bankbolagens och aktiebolagens. Mot denna uppdelning skulle ju kunna göras flera vägande invändningar, men dessa träffa icke de slutledningar, till vilka jag med undersökningen kommer. I själva verket kan också undersökningen i fråga om konsumenternas årliga sparkapital och mina slutsatser därutinnan sägas beröra hela produktionens sparkapital. Bolagens sparkapital är ju allenast en del därav och blir alltså i resonemanget en underavdelning. Då jag detta oaktat särskilt behandlar bolagens sparkapital, har detta skett av anledningar dels att disposi-

tionen av bolagens sparkapital är underkastad vissa legala normer dels och framför allt att den direkta beskattningen, även den jag tillåter mig föreslå, bestämmer skiljaktiga grunder för beskattning av enskilda personer och av bolag.

I form huvudsakligen av arbetslöner, kapitalräntor och vinster — jag lämnar åsido jordräntefrågan — njuta enskilda personer sin direkta inkomst av produktionen. Dessa inkomster konsumeras självfallet till allra största delen och i konsumtionsutgifterna ingå till icke ringa belopp s. k. indirekta skatter, som oftast ligga i priset för förnödenheter och andra konsumtionsartiklar och eljest utgå i form av omsättningsskatter. Utöver konsumtionsutgifter och indirekta skatter komma så direkta skatter. Vad därefter återstår av de enskildes inkomster betecknar jag såsom *konsumenternas årliga sparkapital*. Detta sparkapital kommer i stort sett produktionen inom landet till godo, såsom ett tillägg till det i produktionen redan investerade kapitalet.

I viss mån minskar varje ny skatt sparkapitalet. Men resultatet blir olika, om beskattningen har formen av indirekt skatt, som utgår såsom tull eller accis, eller om skatten träffar direkt inkomsten och förmögenheten. En indirekt skatt, varom här är fråga, fördelar sig nämligen någorlunda jämnt över hela befolkningen, åtminstone om skatten drabbar en allmännare förbrukningsartikel. Det ojämförligt största antalet av dem, som träffas av skatten, hava så begränsade inkomster eller disponera av andra orsaker sina inkomster på det sätt, att något nämnvärt sparande icke kan äga eller i vart fall icke äger rum utöver det, som mer eller mindre tvångsvis sker i form av pensionsavgifter, avgifter till vissa kassor, föreningar o. d. I fråga om dessa inkomsttagare medför i regel därför den indirekta skatten icke någon betydelsefullare minskning i ett sparkapital, som eljest kunnat ställas till produktionens förfogande. Skattens deprimerande inflytande å sparkapitalet begränsar sig i stort sett till de större inkomsttagare, som kunna och vilja spara. Även om dessa inkomsttagare minskade sitt sparkapital med ett belopp, som fullt motsvarade den på *deras* konsumtion av ifrågavarande artikel belöpande skatt, stannade minskningen i sparkapitalet självfallet långt under beloppet för den på hela folkets konsumtion fallande skattesumman.

En direkt skatt å inkomst och förmögenhet åter, särskilt om den utgöres efter progressiv skala, har en alldeles motsatt verkan. I den mån den träffar icke sparande, medför den visserligen av samma anledning som den indirekta skatten icke någon nämnvärd nedgång i sparkapitalet. Skatten går i dessa fall ut över konsumtionen, som nedpressas med skattens belopp. Den direkta skatten träffar emellertid huvudsakligen eller åtminstone till

största delen av sitt sammanlagda belopp inkomsttagare, som med ringa eller ingen begränsning av sin vanliga konsumtion kunna betala skatten. Och på goda grunder måste man förutsätta, att vid den nu gängse organisationen av den direkta beskattningen det stora flertalet av nämnda inkomsttagare, hellre än att i någon större omfattning begränsa sin vanliga konsumtion, helt eller delvis gälda den direkta skatten med eljest sparade medel.

Med vad jag nu sagt har jag velat framhålla, att, medan den indirekta skatten torde betalas utan större ingrepp i konsumenternas sparkapital, den direkta skatten tenderar att medföra en skatten motsvarande minskning i samma sparkapital eller produktionens nettoöverskott.

För att därefter slutföra min undersökning rörande sparkapitalets förhållande till beskattningen övergår jag nu till bolagen. Med nettoöverskottet å produktionen i ett bolags rörelse, sedan sålunda avdrag gjorts för alla framställningskostnader, inbegripet indirekta skatter, ränta å lånt kapital, arbetslöner och administrationskostnader, skola direkta skatter utbetalas, det i företaget nedlagda egna kapitalet förräntas och därjämte nödiga förbättringar, utvidgningar och nydaningar ske. I den mån årsvinsten användes för sistnämnda ändamål, kommer det vid disposition av vinsten till synes genom avsättning till bolagets fonder. Detta bolags sparkapital torde i regel vara att söka icke å bankräkningar utan i bolagets maskiner, inventarier och lager och alltså direkt medverkande till bolagets egen produktiva utveckling.

En indirekt skatt, såsom t. ex. en tullavgift å en i produktionen använd råvara, behöver icke innebära någon minskning i bolagets vinst än mindre i dess sparkapital. Tullavgiften ingår nämligen såsom en del av framställningskostnaderna och kan väl i regel, där icke merkostnaden redan genom tekniska förbättringar och anordningar täckes, om icke helt så till större delen överflyttas å köparen av den producerade varan genom förhöjning av varans pris. Bolagets vinst röner sålunda mindre inflytande av den indirekta beskattningen. Annorlunda ställer sig saken vid direkt beskattning. Denna beskattning, enligt dess nu gällande läggning, går direkt ut över vinsten och minskar densamma med ett mot skatten svarande belopp. En minskning av vinsten måste i sin tur begränsa antingen förräntningen av det egna kapitalet eller ock bolagets sparkapital eller ock bäggedera. I sakens natur ligger, att ett företags hela ekonomi i längden blir starkt beroende därav, att vinsten å produktionen lämnar ränta å det i företaget nedlagda kapitalet, vare sig detta kapital är tillskjutet av enskilda personer eller av allmänna medel och vare sig kapitalet har form av lån eller aktiekapital. Utan att sådan förräntning äger rum, är företaget för övrigt i allmänhet av ringa eller intet nationaleko-

nomiskt värde för att icke säga av mindre än dylikt värde. I alla de fall, där bolags vinst förslår och disponeras, utom till avsättning till egna fonder, jämväl till normal förräntning av aktiekapitalet, torde ock säkerligen sagda förräntning i det längsta upprätthållas. Det ligger då nära till hands att antaga, att där ny direkt skatt tillkommer och valet står mellan minskad avsättning till fonden och minskad utdelning till aktieägarna, aktieägarnas intressen tillgodoses och att förty behov, som utbliven avsättning skulle hava fyllt, tackes lånevägen. I de fall, där vinsten lämnar tillfälle till högre än vad jag kallar normal förräntning av kapitalet, gör sig naturligtvis en dylik verkan av skattläggningen mindre märkbar. Men i stort sett tenderar även då den direkta skatten att gå ut över sparkapitalet eller den del av vinsten, som eljest omedelbarligen skulle ingå i produktionen.

Av den nu lämnade framställningen framgår, att indirekta skatter, åtminstone så vitt de träffa allmännare förbrukningsartiklar och alltså bliva fiskaliskt givande, företrädesvis nedsätta konsumtionen, medan direkta skatter hava benägenhet att minska sparkapitalet eller kapitalbildningen inom landet. Vid varje skattereglering bör detta förhållande, såsom direkt inverkan på produktionen, självfallet beaktas. Ty vilken syn man än har rörande produktionens organisation, vare sig man anser den nuvarande vara den enda rätta eller man går till den andra ytterligheten och finner statens övertagande av alla produktionsmedel och av förlagskapitalet utgöra den slutgiltiga lösningen av de sociala problemen, lär man dock kunna enas därom, att ökningen av produktionen är en oeftergivlig förutsättning för ökning av det allmänna väståndet, att en sådan ökning icke kan ske utan fortsatt ökning av kapitalet och att, då man icke kan skapa kapital av intet, man för ökning av kapitalet och därmed av det allmänna väståndet är hänvisad till produktionens nettoöverskott.

Att jag icke med ledning härav åsyftar att bestrida riktigheten av den direkta beskattningen framgår av vad tidigare anförts rörande statens ställning såsom administrator av produktionen. Jag bestrider icke ens riktigheten därav, att denna beskattning i allmänhet taget grundar sig på den mer eller mindre formellt bestämda skatteförmågan. När produktionen nått en sådan utveckling, att, även om hela skattebördan omlades på den nuvarande direkta beskattningens grund, tillräckligt sparkapital ändock återstode för produktionens behov, skulle ur förevarande synpunkt icke något vara att erinra mot en dylik omläggning. Detta torde dock, i förbigående sagt, allenast vara ett tankeexperiment, vilket under nu rådande krigsförhållanden framstår så mycket bjärtare som helt säkert för likvideringen av krigs- och neutralitetskostnader den indirekta beskattningen

ej blott i England, där så redan skett, utan även inom flertalet europeiska stater måste tillgripas i synnerligen stor omfattning.

Mitt resonemang angående beskattningens inverkan på sparkapitalet avser, såsom jag nämnde, icke att utgöra kritik av rådande skatteförhållanden utan är ämnat att tjäna till ledning vid angivande av grunderna för en allmän konsumtionsskatt.

En direkt skatt är, må till en början framhållas, ett naturligt komplement till en indirekt beskattning av lyx- och överflödsvaror. Undersökningen rörande beskattningens förhållande till sparkapitalet visade, att den indirekta skatten, vilken liksom den direkta skatten för flertalet skattskyldige minskar de för konsumtion avsedda medlen, fördelar sig ojämnt bland de skilda befolkningslagren. Visserligen bliva alla konsumenter berörda av skatten men den bättre situerade inkomsttagaren har mindre känning av bördan. Ur social synpunkt kan det under sådana omständigheter icke anses annat än lämpligt, att sist nämnda inkomsttagare utöver den *allmänt* fördelade indirekta beskattningen taga en *särskild* andel av skattebördan i en eller annan form.

Men även om man från den ojämna fördelningen av skattebördan vid den indirekta beskattningen, kvarstår alltid orubbat det förhållandet att, hade man än så fria händer vid utbildningen av en beskattning av lyx- och överflödsvaror, beskattningen ändock icke i åsyftat mått kunde träffa lyxen och överflödet inom de samhällsklasser, som äro lättare i stånd att spara. Genom tullar och acciser träffar man visserligen en del till namnet bestämda lyx- och överflödsartiklar. Men den stora enskilda konsumtionen, som innefattas i ett mera obestämbart begrepp av lyx och överflöd, kan på grund av sin natur icke nås annat än genom en allmän direkt konsumtionsbeskattning. De krav, man ställer på en sådan lyxbeskattning eller på en beskattning med syftemål att, genom ernående av en mot beskattningen svarande nedsättning i konsumtionen, för produktionens egen räkning skydda sparkapitalet, tillgodoses emellertid icke vid ökning av inkomst- och förmögenhetsskatten.

Redan då Herr Statsrådet lämnade mig nu förevarande uppdrag, förelåg ett i utkast utarbetat förslag till en omfattande konsumtionsskatt, som hade formen av omsättningsskatt. Skatten, som utgjordes genom stämpel å nota eller räkning, skulle träffa lyxen vid köp inom landet av — för att följa förslagets rubriker — kläder, vissa slags skodon, möbler och artiklar för hemmets bekvämlighet, prydnad och belysning, husgeråd, reseffekter, vävnader, leksaker och parfym. För detta ändamål skulle man på förhand för varje särskild artikel, som fölle under nämnda rubriker, fastställa gränsen i värdet, där lyxen kunde anses vidtaga. I den

mån en artikel överstege sagda värde, skulle skatt utgöras med 20 procent å överskjutande beloppet. Sålunda skulle t. ex. den, vilken för en hel kostym kläder för herrar betalade mera än 80 kronor, vid räkningens likviderande i skatt erlagga 20 procent av överskjutande belopp och alltså för en kostym om 100 kronor i stämpelavgift 4 kronor.

I detta förslag ingick därjämte en motsvarande skattskyldighet vid förtäring å restaurant eller kafé, då förtäringen för gång och person överstege visst belopp, förslagsvis angivet till 4 kronor.

För att yttra sig över nu nämnda förslag ävensom över två andra därmed sammanhängande utkast till skatteförfattningar tillkallades ett antal sakkunniga personer. Dessa avstyrkte det förslag till konsumtionsbeskattning, varför jag ovan redogjort. De avgörande skälen härför torde jag i korthet kunna angiva vara följande.

Det vore synnerligen svårt om icke omöjligt att fastställa lyxgränsen för alla de i förslaget omnämnda artiklarna. Utom det att denna gräns växlade efter tid och ort, måste beaktas, att den dyrbarare artikeln ofta nog i längden vore billigare än den mindre dyrbara. Dessa svårigheter måste tillerkännas så mycket starkare vitsord, som frågan till stor del gällde verkliga förnödenhetsartiklar. Förslaget innebure en fara för yrkesskickligheten. Så skulle t. ex. de hantverksmässigt utförda artiklarna kunna befaras komma över lyxgränsen och alltså bli starkt lidande i konkurrensen med motsvarande artiklar, som framställts fabriksmässigt. Ja, även föreläge fara att den enskilde skulle finna med sin fördel förenligt att till skada för den inhemska produktionen utifrån i större utsträckning taga sina förnödenhetsartiklar. En skatt av ifrågavarande beskaffenhet skulle väcka stark ovilja hos allmänheten, som ständigt och jämnt skulle mötas av statens skattekrävande hand. För effektiv kontroll och för uppbördens skulle uppstå stora svårigheter. Man torde icke kunna undgå att göra såväl säljare som köpare ansvariga för skattens erläggande. Under sådana förhållanden skulle säljaren eller handlanden icke kunna mottaga betalning för på kredit lämnade varor utan att skatten erlades. I praktiken skulle detta leda till konsekvenser, än för staten, än för handlanden, än för bäggedera beklagliga.

Ehuru jag i huvudsak på nu anförda skäl finner mig böra avstyrka en beskattning av ifrågavarande slag, kan jag emellertid utan vidare instämma i syftet med densamma. Därmed avses nämligen uppenbarligen utformandet av en allmän konsumtionsskatt.

När jag i mina överbäganden sålunda kommit dithän, att jag icke kunnat åt den allmänna konsumtionsskatten giva formen av omsättnings-

skatt eller annan indirekt skatteform, återgår jag till frågan om en allmän direkt konsumtionsskatt, som i sig uppfyller fordringarna på en beskattning av lyx- och överflödsvaror och samtidigt skyddar kapitalbildningen.

Inkomst- och förmögenhetsskatten liksom en var annan skatt kan ju i alla de fall, där skatten träffar inkomsttagare, som konsumerar hela sin inkomst, sägas vara en konsumtionsskatt. Och den progressiva inkomst- och förmögenhetsskatten kan ju sägas bygga på den förutsättningen, att den större inkomsttagaren skall kunna utan olägenhet minska sin konsumtion både absolut och relativt taget i högre grad än den mindre inkomsttagaren. Men en skatt, vilken liksom inkomst- och förmögenhetsskatten skattlägger inkomster vare sig de konsumeras eller ej, kan beträffande de högre inkomstgrupperna, där inkomsten överstiger den sedvanliga konsumtionen, dock icke karaktäriseras såsom en konsumtionsskatt. Och i tider, då det är av alldeles särskild betydelse, att ökade skatter icke betalas med eljest sparade medel, fyller en inkomst- och förmögenhetsskatt icke ens i de lägre inkomstgrupperna måttet för en konsumtionsskatt. I sakens natur ligger, att man vid direkt beskattning liksom vid indirekt måste för vinnande av nämnda ändamål söka träffa själva konsumtionen. Detta visar hän på en ordning, varigenom till grund för skattskyldigheten principiellt lägges icke inkomster utan *utgifter*. Konsumtionsskatten skulle alltså stiga i mån som den enskilde inkomsttagarens utgifter ökas och omvänt sjunka, när utgifterna minskas.

En direkt konsumtionsskatt, som bygger skattskyldigheten på utgifterna, innebär i sig ett incitament till det sparande, som med ifrågasvarande skatteutredning avses, helst om i skatteskalen viss hänsyn tagges till såväl utgifternas och inkomsternas absoluta storlek som ock utgifternas förhållande till inkomsterna. Om överhuvud taget en direkt skatt skall kunna leda till frivillig nedsättning i konsumtionen, bör ett sådant fall föreligga, då den enskilde finner sin skatt sjunka i mån som han nedsätter sin konsumtion. En begränsning av konsumtionen av dylik anledning går givetvis först och främst ut över lyx- och överflödsvaror. Därmed skulle ett av syftemålen med skatten vara vunnet. Det fiskaliska resultatet bestämmes av skatteskalen.

På håll, där man icke tvekar om lämpligheten av en förhöjning av inkomst- och förmögenhetsskatten, synes man, efter vad jag trott mig finna, befara, att *andra* åtgärder, som syfta till begränsning av konsumtionen, skulle kunna medföra betänkliga konsekvenser i avseende å den inhemska produktionen. Till sådana åtgärder skulle måhända även kunna komma att räknas en direkt konsumtionsskatt. Utan att ingå på frågans

nationalekonomiska sida tillåter jag mig framhålla, att konsumtionsskatten helt säkert till stor del komme att gå ut över importerade varor. De rena förbrukningsartiklar, som i vårt land produceras, kunna i regel icke karaktäriseras såsom lyx- och överflödsvaror och äro i allmänhet ej heller beroende allenast på avsättning å svensk marknad. Och på sätt jag vid den närmare redogörelsen för den direkta konsumtionsskatten skall visa, kommer skatten i stort sett endast att träffa utgifter, som gjorts för direkt förbrukning, sålunda för rena konsumtionsartiklar.

Mot en allmän konsumtionsskatt skulle ju kunna invändas dels att det ytterst ändock blir med inkomst, som den enskilde betalar skatten, dels ock att till följd härav och då utgifternas storlek i regel torde stå i ett något så när konstant förhållande till inkomsternas storlek, konsumtionsskatten i allt fall bleve en förtäckt inkomstskatt. Dessa invändningar kunna icke jävas, och har jag så mycket mindre anledning att ingå i ett försök till motbevisning, som just dessa invändningar konstituera konsumtionsskatten såsom en direkt beskattning utan att förtaga konsumtionsskatten dess karaktär av komplement till en indirekt beskattning å lyx- och överflödsvaror. För övrigt skulle det kanske icke vara utan en viss betydelse, om vår inkomst- och förmögenhetsskatt i allmänhet kompletterades med en till sparsamhet drivande faktor. De stora inkomsterna komma alltid landet i en eller annan form till godo. Om de stora utgifterna för konsumtion torde man däremot hava en annan mening.

Efter att sålunda helt allmänt hava motiverat de skilda skatteformer, i vilka jag tänkt mig frågan om beskattning av lyx- och överflödsvaror och begränsning av konsumtionen böra lösas, övergår jag att närmare redogöra för de olika skatteförslagen och börjar med förut antydda tullar och acciser.

*Tullar och
acciser.*

Med den syn på frågan jag anslagit har först framställt sig det spörsmålet, i avseende å vilka särskilda varor en begränsning av konsumtionen, utan olägenhet för det allmänna välbefinnandet eller kanske i vissa fall till bättnad därför, skulle kunna av folket göras. Jämsides därmed har en undersökning av gällande tulltaxa gjorts för att utreda dels i vad mån där upptagna varor äro att beteckna såsom lyx- eller överflödsartiklar dels ock i vad mån en höjning av tullarna för sådana varor skulle kunna ske utan hinder av gällande handelstraktater.

Vid denna sistnämnda undersökning har man rigoröst undantagit varje vara eller art av vara, som skulle kunna anses hänförlig till de verkliga förnödenhetsartiklarna. Men även om så icke ägt rum, skulle man ändock, med hänsyn till gällande handelstraktater och tekniska svårighe-

ter, hava funnit sig hänvisad till ett mindre antal tulltaxerubriker. Dessa rubriker äro i tulltaxans nummerordning följande: ostron, kaviar m. m., konfityrer, pälsverk, konstgjorda blommor, prydnadsfjädrar och konstgjorda fjäderpälsverk.

Rent principiellt sett vore det med hänsyn till naturen av ifrågavarande beskattning såsom s. k. lyxbeskattning lämpligt, att eventuella tullförhöjningar finge formen av värdetullar, som då bleve tillägg till de redan förefintliga vikttullarna. Därigenom komme man i tillfälle att vid beskattningen beakta relationen mellan de dyrbarare och de enklare slagen av samma artikel. Ur tullteknisk synpunkt torde, efter vad jag trott mig finna, hinder icke möta. Där praktiska skäl eljest icke talat för ett annat förfarande, har därför nu föreslagna tullförhöjningar fått nyss angiven form.

I redogörelsen för undersökningen av tulltaxan har jag avsiktligt undantagit kaffe och spritdrycker, därunder inbegripet viner, ävensom tobak. Sedan tobaksfabrikationen monopoliserats och så nyligen som år 1915 varit föremål för skattereglering, torde tobaksbeskattningen nu böra lämnas ur räkningen. I kaffe och spritdrycker äro för närvarande att söka de stora konsumtionsartiklarna, som kunna göras till föremål för en ytterligare skattläggning.

Rörande kaffet torde, under hänvisning i övrigt till de utredningar som i skattehänseende tid efter annan gjorts, kunna sägas dels att, om än kaffet blivit en allmän förbrukningsartikel, kaffet icke kan räknas till livets nödtorft, utan att detsamma med hänsyn till dess ringa näringsvärde eller kanske rättare sagt brist på näringsvärde är att hänföra till njutningsmedlen, dels ock, åtminstone för närvarande, att kaffet icke kan ersättas av annan importvara.

Min egen mening om kaffets betydelse i den allmänna och privata hushållningen torde jag bäst uttrycka med det påståendet, att, om av en eller annan anledning verklig nöd hotade landet, som tvingade till en genomgripande sparsamhet gent emot utlandet, det importförbud, som i *andra* rummet borde ifrågakomma, skulle gälla kaffet. Såsom förnödenhetsartikel kommer det långt ner på skalan, såsom kapitalförstörande står det återigen mycket högt.

När det nu gäller att skaffa ökade inkomster vid en jämsides genomförd konsumtionsminskning, håller jag alltså före, att kaffet bör komma alldeles särskilt i beaktande.

Vid behov av importförbud satte jag kaffet i *andra* rummet. I det *första* komme vid det nödtillfälle, varom jag talade, utan gensägelse spritdrycker och viner. Alla torde vara eniga därom, att en begränsning i konsumtionen i avseende å dessa varor icke kan vara till landets nackdel.

Då denna begränsning kan vinnas samtidigt med en alltför välbehöfelig ökning i statens inkomster, anser jag för min del lämpligt att nu föreslå en höjning ej blott av tullen å dylika varor utan även av tillverkningsavgiften å brännvin. Av liknande skäl synes mig också lämpligt, att tillverkningskatten å maltdrycker höjes.

Vid min utredning har jag själfvallet allenast låtit de national-ekonomiska och fiskaliska hänsynen tala. Då jag vid beräkningen av skatteresultatet emellertid utgår därifrån, att desamma i deras helhet skola kunna tagas i anspråk för täckande av statens utgifter, kan jag icke frånse de ur andra synpunkter fastställda normerna för dispositionen av brännvinsmedlen. Enligt nu därutinnan gällande beslut skulle nämligen till äventyrs icke hela det belopp, som inflöte vid förhöjning av brännvinstillverkningsavgiften, komma budgeten till godo. Långt viktigare normer och genomgripande beslut ha dock fått vika för realiteter. I bestämmelserna om brännvinsmedlens disposition borde därför en ändring kunna vidtagas, varigenom inflytande brännvinsmedel, även om de på grund av skatteförhöjningen överstege det nu för budgeten beräknade maximibeloppet, finge i deras helhet disponeras för täckande av utgifter. För min personliga del är jag så mycket mindre tveksam om lämpligheten därav, som jag håller före, att, därest statsmakterna av de skäl, folkhygieniska, ekonomiska och moraliska, som anföras till stöd för totalförbud med avseende å spritdrycker, skulle besluta sådant förbud, de budgetsekonomiska hindren då helt säkert också kunna, oberoende av brännvinsmedlens belopp och disposition, övervinnas.

I anslutning till vad nu anförts angående tullen å kaffe samt spritdrycker och viner ävensom angående tillverkningskatterna å brännvin och maltdrycker innebär förslaget höjning av tullen å kaffe, obränt, från 12 öre till 25 öre för kilogram, och i proportion härmed tullen å kaffe, bränt och kaffesurrogat, från 20 öre till 42 öre, ävenledes för kilogram, samt förhöjning av brännvinstillverkningsavgiften från 65 öre till 90 öre för liter 50 % sprit och av maltdryckstillverkningskatten efter en skala, som lägges ungefär 20 procent över den nuvarande. Tullarna å spritdrycker och viner hava höjts med iakttagande av nyssnämnda förslag och därav, att spritdrycker och viner av dyrare beskaffenhet böra drabbas av högre tullavgifter än de billigare slagen av samma varor.

Höjning av tullen å brännvin och sprit betingar ävenledes höjning av tullsatserna med avseende å spritfernissa samt i brännvin och sprit lösta eterarter.

Punschstämpeln har lämnats orörd, i ty att redan tullförhöjningen å arrac medför en med övriga tullökningar jämförlig prisstegring å punschen.

De av mig ifrågasatta höjningarna av brännvins- och maldryckstillverkningsavgifterna skulle påkalla ändringar i kungl. förordningen den 11 oktober 1907 angående tillverkning av brännvin och i kungl. förordningen den 7 augusti samma år angående tillverkning och beskattning av maldrycker. I 2 § av sistnämnda förordning föreskrives, att för malt, som i bryggeri användes vid tillverkning av maldryck, skall med visst undantag erläggas skatt med 23 öre för varje kilogram, dock att för varje bryggeri skatten för de första under tillverkningsåret avverkade 100,000 kilogrammen malt utgår med 17 öre för kilogram och för de nästa 100,000 kilogrammen med 20 öre för kilogram. En förhöjning av skatten med 20 procent medför, att skattesatserna skulle ökas till respektive 27,6, 20,4 och 24 öre. De ojämna skattesatserna böra måhända avjämnas till hela ören, men har jag ansett mig sakna anledning att i frågans nuvarande läge därom ingå i närmare undersökning.

Ovan ifrågasatta tullförhöjningar innefattas i härefter följande förslag till ändrad lydelse av vissa rubriker i gällande tulltaxa. För jämförelses skull återgivas dessförinnan samma rubriker i deras nuvarande lydelse.

Nuvarande

lydelse av rubrikerna n:r 65, 144, 155, 156, 164, 183, 184, 185, 187, 188, 190, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 609, 610, 624, 625, 626, 627, 628 och 629 i gällande tulltaxa.

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
65	Ostron, emballagets vikt inberäknad . . . . . <i>Anm.</i> Ostronyngel eller ungostron, som i minsta diameter eller bredd icke hålla 5 cm., må tullfritt införas i riket, därest vid införseln företes av vederbörande fiskeriintendent utfärdat intyg därom, att dessa äro avsedda att användas uteslutande för odlingsändamål.	1 kg.	—	15
144	Kaviar och saltad fiskrom, ej särskilt nämnd, samt gåsleverpastej i bakverk eller i s. k. terriner, även inkommande i hermetiskt tillslutna kärl <i>Anm.</i> Därest de i rubrikerna medtagna varor inkomma i hermetisk tillslutna kärl, inräknas dessa i varans vikt.	1 kg.	2	50
	Kaffe:			
155	obränt	1 kg.	—	12
156	bränt eller rostat, även malet, samt kaffesurrogat, alla slag	1 kg.	—	20
164	Konfityrer, ej särskilt nämnda, vikten av askar, papper, burkar, flaskor och dylikt emballage inberäknad	1 kg.	—	50

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
<i>Drycker.</i>				
Brännvin och sprit, alla slag, härunder även in- begripna arrak, rom och konjak:				
183	på fat, större eller mindre	1 liter av 50 pro- cents al- koholhalt vid + 15° C.	1	—
184	på andra kärl	1 liter, utan av- seende å alkohol- halten.	1	85
<i>Anm. 1.</i> Vid förtullning av brännvin och sprit i kärl, innehållande mindre än 250 liter, enligt de här ovan för tullberäkning bestämda grunder skall tullavgiften förhöjas, om varan är beredd av ris (arrak) eller av socker (rom), med 75 öre per liter, meu eljest med 15 öre per liter.				
<i>Anm. 2.</i> Brännvin och sprit av annan alkoholhalt än den här ovan angivna reduceras till normalstyrka, eller 50 procent, på sätt därom är särskilt föreskrivet.				
<i>Anm. 3.</i> Spritlösningar, icke drickbara, i vilka alkohol- halten på grund av förefintligheten av lösta ämnen ej kan direkt bestämmas, ävensom sprit i fast form hän- förs till spritfernissa.				
<i>Anm. 4.</i> Fabriks- eller yrkesidkare, som styrker sig innehava vederbörligt tillstånd att för tekniskt änd- amål använda skattefria finkelolja, äger att för enahanda ändamål införa finkelolja, hållande minst 75 volym- procent i koncentrerad klorkalciumlösning olöslig olja, mot en tull av 75 öre per kg. utan avseende å al- koholhalten med villkor, att han underkastar sig de särskilda kontrollföreskrifter angående varans använd- ning, som meddelas av Konungen. Annan finkelolja förtullas såsom brännvin och sprit.				
185	Likör och absint; ävensom andra spritdrycker, för- satta med socker eller annat främmande ämne, varigenom alkoholhalten angives oriktigt å pro- varen	1 lit.	2	50

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
<i>Anmärkningar till n:r 183—185.</i>				
1. I n:r 183—185 nämnda drycker må till riket införas blott av den, som visar sig äga rätt försälja brännvin.				
2. I n:r 183—185 nämnda drycker må icke från tullverket utlämnas annorledes än mot kvitto, utfärdat av den, som är berättigad att införa dessa drycker, dock att dylik dryck, som till brännvinsförsäljningsbolag inkommit från utlandet, må mot kvitto utlämnas till den, som visar sig hava erhållit bolagets medgivande därtill.				
3. Utan hinder av vad här ovan stadgats må				
a) i n:r 183—185 nämnda drycker till riket införas av den, som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor,				
d) prov på nämnda drycker i vanlig ordning till riket införas av vederbörligen legitimerad handelsresande,				
c) resande, som ankommit från utrikes ort, för eget bruk införa hit hänförliga drycker intill högst en liter,				
d) till skeppsproviant hänförliga drycker av här ifrågasvarande slag behandlas på sätt därom är särskilt föreskrivet.				
4. Angående villkoren för införsel av hit hänförliga varor för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål eller för apoteksbehov gäller vad Konungen därom stadgat.				
Vin:				
187	på fat, större eller mindre:			
	av mer än 14 men icke över 25 procents alkoholhalt	1 kg.	—	65
188	på andra kärl:			
	musserande	1 lit.	2	—
*2)190	icke musserande:			
	av mer än 14 men icke över 25 procents alkoholhalt	1 lit.	1	—
<i>Anm.</i> Vin av mer än 25 procents alkoholhalt tullbehandlas såsom likör.				

¹⁾ Här avses överenskommelsen den 2 december 1908 angående handelsförbindelserna med Frankrike.

²⁾ Beröres såväl av den under ¹⁾ omnämnda överenskommelsen med Frankrike som av handelstrakaten den 2 maj 1911 med Tyska riket.

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
	Pälsverk:			
	beredda, lösa:			
224	av sibiriskt lamm (ej persian), tibet, hamster, murmél, nutria, bisam, kanin eller hare .	1 kg.	—	50
225	andra slag	1 kg.	1	—
	beredda, hopsyddade skinn samt delvis bearbetade persedlar, såsom foder:			
226	av får, get, ren, hund, varg, vanlig räV, katt, häst- eller nötkreatur, sibiriskt lamm (ej persian), tibet, hamster, murmel, nutria bisam, kanin eller hare; ävensom konst- gjorda svansar	1 kg.	3	—
227	andra slag	1 kg.	6	—
	<i>Anm. till n:r 226 och 227.</i> Avseende fästes ej vid sömnadsarbete, som endast avser att återställa skin- net till dess naturliga utseende.			
	fullfärdiga persedlar med pälsverk till övertyg eller foder, såsom mössor, muffar, boor, päls- sar, kappor och fotsäckar:			
228	av får, get, ren, hund, varg, vanlig räV, katt, häst- eller nötkreatur, sibiriskt lamm (ej persian), tibet, hamster, murmel, nutria, bisam, kanin eller hare	1 kg.	6	—
229	andra slag	1 kg.	9	—
	<i>Anm. till n:r 210—229.</i> Avdrag i vikten medges ej för askar, papper och dylikt omslag, ej håller för in- lägg eller kartor.			
609	Konstgjorda blommor, frukter och växter, förfär- digade huvudsakligen av spånadsvaror, papper, halm eller andra dylika ämnen; ävensom till prydnadsändamål avsedda, av enahanda mate- rialier förfärdigade efterbildningar av fjärilar, skalbaggar, prydnadsfjädrar och dylikt . . .	1 kg.	15	—
610	Delar till konstgjorda blommor och andra i näst- föregående rubrik upptagna artiklar	1 kg.	6	—

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
	<p><i>Anm.</i> Med delar till konstgjorda blommor o. s. v. förstås blad för sig (även om de äro i botanisk mening sammansatta), ax för sig, knoppar för sig o. s. v., lösa eller buntade, men ej annorledes sammanbunda.</p> <p><i>Anm. till nr 605—610.</i> Avdrag i vikten medges ej för askar, papper och dylikt omslag, ej håller för kartor och inlägg.</p>			
	Prydnadsfjädrar (plymer):			
	strutsfjädrar:			
624	oarbetade	1 kg.	15	—
625	arbetade, s. k. oäkta härunder inbegripna .	1 kg.	40	—
	andra slag:			
626	oarbetade	1 kg.	10	—
627	arbetade	1 kg.	30	—
	<p><i>Anm.</i> Såsom prydnadsfjädrar tullbehandlas även hela fågelskinn samt hela vingar och andra befjädrade delar av fåglar, allt försåvitt varan kan anses avsedd till montering av hattar eller till annat prydnadsändamål.</p>			
	Konstgjort fjäderpälsvärk:			
628	av strutsfjäder	1 kg.	40	—
629	andra slag	1 kg.	30	—
1117	Fernissa:			
	sprit-, med eller utan tillsats av färgämne . .	1 kg.	1	60
	<p><i>Anm.</i> För spritfernissa, som inkommer i kärl, innehållande mer än 20 kg., och i vilken spriten vid tullbehandlingen denatureras, på sätt därom särskilt är föreskrivet, utgår tullen med endast 40 öre per kg.</p>			
1226	Eterarter, flytande, enkla eller sammansatta, såsom salpetereter, ättiketer, frukteter, ävensom konjak-, rom- och arrakessens samt i brännvin eller sprit lösta eterarter, ej särskilt nämnda, kärlets vikt inberäknad	1 kg.	2	50
	<p><i>Anm.</i> Av de till denna rubrik hänförliga artiklar må eter och eter spirituosus eller s. k. Hoffmans droppar införas endast av apoteksföreståndare eller, efter kommerskollegii prövning, av näringsidkare, som styrker sig hava behov av dylika varor för åstadkommande av sina tillverkningar.</p>			

Förslag

till

ändrad lydelse av rubrikerna n: r 65, 144, 155, 156, 164, 183, 184, 185, 187, 188, 190, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 609, 610, 624, 625, 626, 627, 628 och 629 i gällande tulltaxa.

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
65	Ostron, emballagets vikt inberäknad . . . . . <i>Anm.</i> Ostronyngel eller ungostron, som i minsta diameter eller bredd icke hålla 5 cm., må tullfritt införas i riket, därest vid införseln företes av vederbörande fiskeriintendent utfärdat intyg därom, att desamma äro avsedda att användas uteslutande för odlingsändamål.	1 kg.	—	50
144	Kaviar och saltad fiskrom, ej särskilt nämnd, samt gåsleverpastej i bakverk eller i s. k. terriner, även inkommande i hermetiskt tillslutna kärl . <i>Anm.</i> Därest de i rubriken upptagna varor inkomma i hermetiskt tillslutna kärl, inräknas dessa i varans vikt.	1 kg.	2	50
	Kaffe:			
155	obränt	1 kg.	—	25
156	bränt eller rostat, även malet, samt kaffesurrogat, alla slag	1 kg.	—	42
164	Konfityrer, ej särskilt nämnda, vikten av askar, papper, burkar, flaskor och dylikt emballage inberäknad	1 kg.	1	—

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
<i>Drycker.</i>				
Brännvin och sprit, alla slag, härunder även inbegripna arrak, rom och konjak:				
183	på fat, större eller mindre	1 liter av 50 procents alkoholhalt vid + 15° C. 1 liter, utan avseende å alkoholhalten.	1	25
184	på andra kärl		2	35
<i>Anm. 1.</i> Vid förtullning av brännvin och sprit i kärl, innehållande mindre än 250 liter, enligt de här ovan för tullberäkning bestämda grunder, skall tullavgiften förhöjas, om varan är beredd av ris (arrak) eller av socker (rom), med 75 öre per liter, men eljest med 15 öre per liter.				
<i>Anm. 2.</i> Brännvin och sprit av annan alkoholhalt än den här ovan angivna reduceras till normalstyrka, eller 50 procent, på sätt därom är särskilt föreskrivet.				
<i>Anm. 3.</i> Spritlösningar, icke drickbara, i vilka alkoholhalten på grund av förefintligheten av lösta ämnen ej kan direkt bestämmas, ävensom sprit i fast form hänföres till spritfernissa.				
<i>Anm. 4.</i> Fabriks- eller yrkesidkare, som styrker sig innehava vederbörligt tillstånd att för tekniskt ändamål använda skattefri finkelolja, äger att för enahanda ändamål införa finkelolja, hållande minst 75 volymprocent i koncentrerad klorkalciumlösning olöslig olja, mot en tull av 75 öre pr kg. utan avseende å alkoholhalten, med villkor, att han underkastar sig de särskilda kontrollföreskrifter angående varans användning, som meddelas av Konungen. Annan finkelolja förtullas såsom brännvin och sprit.				
185	Likör och absint; ävensom andra spritdrycker, försatta med socker eller annat främmande ämne, varigenom alkoholhalten anges oriktigt å provaren	1 lit.	3	75

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
<i>Anmärkningar till nr 183—185.</i>				
1. I n:r 183—185 nämnda drycker må till riket införas blott av den, som visar sig äga rätt att försälja brännvin.				
2. I n:r 183—185 nämnda drycker må icke från tullverket utlämnas annorledes än mot kvitto, utfärdat av den, som är berättigad att införa dessa drycker, dock att dylik dryck, som till brännvinsförsäljningsbolag inkommit från utlandet, må mot kvitto utlämnas till den, som visar sig hava erhållit bolagets medgivande därtill.				
3. Utan hinder av vad här ovan stadgats må				
a) i n:r 183—185 nämnda drycker till riket införas av den, som enligt särskilt stadgande äger åtnjuta tullfrihet för från utlandet inkommande varor,				
b) prov på nämnda drycker i vanlig ordning till riket införas av vederbörligen legitimerad handelsresande,				
c) resande, som ankommit från utrikes ort, för eget bruk införa hit hänförliga drycker intill högst en liter,				
d) till skeppsproviant hänförliga drycker av här ifrågavarande slag behandlas på sätt därom är särskilt föreskrivet.				
4. Angående villkoren för införsel av hit hänförliga varor för vetenskapligt, medicinskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål eller för apoteksbehov gäller vad Konungen därom stadgat.				
Vin:				
187	på fat, större eller mindre: av mer än 14 men icke över 25 procents alkoholhalt	1 kg.	1	—
188	på andra kärl: musserande	1 lit.	4	—
**1) 190	icke musserande: av mer än 14 men icke över 25 procents alkoholhalt	1 lit.	1	35
<i>Anm.</i> Vin av mer än 25 procents alkoholhalt tullbehandlas såsom likör.				

¹⁾ Beröres såväl av överenskommelsen den 2 december 1908 angående handelsförbindelserna med Frankrike som av handelstraktaten den 2 maj 1911 med Tyska riket.

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
	Pälsverk:			
	beredda, lösa:			
224	av sibiriskt lamm (ej persian), tibet, hamster, murmel, nutria, bisam, kanin eller hare . . .	1 kg.	—	50
		jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
		1 kg.	1	—
225	andra slag	jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
	beredda, hopsyddas skinn samt delvis bearbetade persedlar, såsom foder:			
226	av får, get, ren, hund, varg, vanlig rävar, katt, häst- eller nötkreatur, sibiriskt lamm (ej persian), tibet, hamster, murmel, nutria, bisam, kanin eller hare; ävensom konstgjorda svansar	1 kg.	3	—
		jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
		1 kg.	6	—
227	andra slag . . . . . <i>Anm. till nr 226 och 227. Avseende fästes ej vid sömnadsarbete, som endast avser att återställa skinnet till dess naturliga utseende</i>	jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
	fullfärdiga persedlar med pälsverk till övertyg eller foder, såsom mössor, muffar, boor, pälsar, kappor och fotsackar:			
228	av får, get, ren, hund, varg, vanlig rävar, katt, häst- eller nötkreatur, sibiriskt lamm (ej persian), tibet, hamster, murmel, nutria, bisam, kanin eller hare	1 kg.	6	—
		jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
		1 kg.	9	—
229	andra slag . . . . . <i>Anm. till nr 210—229. Avdrag i vikten medges ej för askar, papper och dylikt omslag, ej heller för inlägg eller kartor.</i>	jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
609	Konstgjorda blommor, frukter och växter, förfärdigade huvudsakligen av spånadsvaror, papper, halm eller andra dylika ämnen; ävensom till prydnadsändamål avsedda, av enahanda materialier förfärdigade efterbildningar av fjärilar, skalbaggar, prydnadsfjädrar och dylikt	1 kg.	20	—
610	Delar till konstgjorda blommor och andra i nästföregående rubrik upptagna artiklar . . . . . <i>Anm.</i> Med delar till konstgjorda blommor o. s. v. förstås blad för sig (även om de äro i botanisk mening sammansatta), ax för sig, knoppar för sig o. s. v., lösa eller buntade, men ej annorledes sammanbundna. <i>Anm. till nr 605—610.</i> Avdrag i vikten medges ej för askar, papper och dylikt omslag, ej heller för kartor och inlägg.	1 kg.	8	—
	Prydnadsfjädrar (plymer):			
	strutsfjädrar:			
624	oarbetade	1 kg.	15	—
		jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
625	arbetade, s. k. oäkta härunder inbegripna . .	1 kg.	40	—
		jämte tilläggsavgift:		
		100	10 kr.	—
626	andra slag:	1 kg.	10	—
	oarbetade	jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
627	arbetade	1 kg.	30	—
	<i>Anm.</i> Såsom prydnadsfjädrar tullbehandlas även hela fågelskinn samt hela vingar och andra befjädrade delar av fåglar, allt försåvitt varan kan anses avsedd till montering av hattar eller till annat prydnadsändamål.	jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
	Konstgjort fjäderpälswerk:			
628	av strutsfjädrar	1 kg.	40	—
		jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—
629	andra slag	1 kg.	30	—
		jämte tilläggsavgift:		
		100 kr.	10	—

		Kvantitet för tull- beräk- ningen.	Tullsats.	
			Kronor	öre
1117	Fernissa: sprit-, med eller utan tillsats av färgämne . . <i>Anm.</i> För spritfernissor, som inkommer i kärl, innehållande mer än 20 kg., och i vilka spriten vid tullbehandlingen denatureras, på sätt därom särskilt är föreskrivet, utgår tullen med endast 40 öre per kg.	1 kg.	1	88
1226	Eterarter, flytande, enkla eller sammansatta, såsom salpetereter, ättiketer, frukteter, ävensom konjak-, rom- och arrakessens samt i brännvin eller sprit lösta eterarter, ej särskilt nämnda, kärlets vikt inberäknad . . . . . <i>Anm.</i> Av de till denna rubrik hänförliga artiklar må eter och eter spirituosus eller s. k. Hoffmans droppar införas endast av apoteksföreståndare eller, efter kommerskollegii prövning, av näringsidkare, som styrker sig hava behov av dylika varor för åstadkommande av sina tillverkningar.	1 kg.	3	—

Efter att sålunda hava redogjort för den indirekta beskattning, som mitt förslag till s. k. lyxbeskattning innebär, övergår jag att beräkna det fiskalisa resultatet av acciser och tullar.

Brännvinstillverkningsskatten har i 1917 års riksstat upptagits till 13,000,000 kronor. Till grund för denna beräkning torde hava legat en av kontrollstyrelsen till statskontoret lämnad uppgift, enligt vilken antalet beskattningsbara liter brännvin för tillverkningsåret 1915—1916 beräknats utgöra 21,266,000, för vilka tillverkningsskatt à 65 öre per liter skulle uppgå till 13,882,900 kronor. Med avjämnning nedåt hade man stannat vid omförmälda belopp 13,000,000 kronor. Med den nu föreslagna skatten av 90 öre per liter skulle för samma litertal skatteinkomsten stiga till 19,139,400 kronor, vilket belopp i anslutning till den vid nyssnämnda beräkning gjorda reduceringen torde böra jämnas nedåt till 18,000,000 kronor. Med hänsyn till den minskning i förbrukningen av spritdrycker, som en höjd tillverkningsavgift jämte numera vidtagna nya restriktioner i avseende å försäljning och utskänkning av sådana drycker får antagas medföra, torde en

Skatteresultatet med avseende å tullar och acciser.

ytterligare reducering av beloppet böra vidtagas, vadan jag å denna inkomsttitel beräknar en merinkomst av 4,500,000 kronor.

Maltskatten har i statsverkspropositionen bland statsverkets inkomster för år 1917 beräknats till 5,400,000 kronor. Med den av mig föreslagna höjningen av skattesatserna med 20 procent torde man kunna antaga, att ytterligare omkring 1,000,000 kronor i maltskatt skulle tillföras statskassan.

Vidkommande slutligen inkomsten av de föreslagna tullförhöjningarna har beräkningen härutinnan grundats å uppgifter angående införsel av vederbörande varuslag, som stå att hämta från den officiella statistiken för åren 1912 och 1913. Av lätt insedda skäl hava de uppgifter, som avse krigsåret 1914, lämnats å sido.

Såsom framgår av följande tablå hava för däri upptagna varor införseln och tullinkomsterna för åren 1912 och 1913 utgjort:

Rubriknr i tulltaxan.	Varuslag.	1912.				1913.			
		Kvantitet.	Värde i kronor.	Tull-sats i kronor per an-given kvan-titets-enhet.	Beräk-nad tull-inkomst i kronor.	Kvantitet.	Värde i kronor.	Tull-sats i kronor per an-given kvan-titets-enhet.	Beräk-nad tull-inkomst i kronor.
65	Ostron	kg 149,957	197,943	0·15	22,494	kg 155,377	239,281	0·15	23,307
144	Kaviar och gåsleverpastej . .	» 13,342	176,700	2·50	33,356	» 12,592	164,667	2·50	31,481
155	Kaffe: obränt	» 30,575,949	38,219,936	0·12	3,669,114	» 34,087,366	39,200,471	0·12	4,090,484
156	bränt och kaffesurrogat . .	» 131,314	183,231	0·20	26,263	» 164,768	249,296	0·20	32,954
164	Konfityrer	» 567,424	640,891	0·50	283,715	» 548,285	652,441	0·50	274,143
	Brännvin och sprit:	liter à				liter à			
183	på fat	50 % 2,788,673	3,505,179	²⁾ 1·00	¹⁾ 2,788,673	50 % 2,897,726	3,633,279	²⁾ 1·00	2,927,787
184	på andra kärl	liter 123,081	427,062	²⁾ 2·00	246,162	liter 131,554	450,285	²⁾ 2·00	263,108
185	Likör och absint	» 78,217	303,265	2·50	195,543	» 79,425	306,592	2·50	198,563
	Vin:								
	på fat:								
187	av mer än 14 men icke över 25 % alkoholhalt .	kg 1,366,632	1,592,602	0·65	888,311	kg 1,414,058	1,664,544	0·65	919,138
	på andra kärl:								
188	musserande	liter 374,324	1,991,840	2·00	748,648	liter 367,167	1,947,781	2·00	734,334
	icke musserande:								
190	av mer än 14 men icke över 25 % alkoholhalt .	» 75,834	118,960	1·00	75,834	» 72,760	115,791	1·00	72,760
	Pälsverk:								
	beredda, lösa:								
224	av sibiriskt lamm m. m.	kg 44,357	1,330,710	0·50	22,179	kg 47,839	1,435,170	0·50	23,920
225	andra slag	» 10,981	2,196,200	1·00	10,981	» 13,557	2,711,400	1·00	13,557
	beredda, hopsydda skinn m. m.:								
226	av får, get, sibiriskt lamm m. m.	» 4,440	111,000	3·00	13,320	» 4,997	124,925	3·00	14,991
227	andra slag	» 798	159,600	6·00	4,788	» 465	93,000	6·00	2,790
	fullfärdiga persedlar med pälsverk till övertyg eller foder:								
228	av får, get, sibiriskt lamm m. m.	» 864	43,200	6·00	5,184	» 996	49,800	6·00	5,976
229	andra slag	» 327	98,100	9·00	2,898	» 498	149,400	9·00	4,482
609	Konstgjorda blommor m. m. .	» 7,392	243,936	15·00	110,880	» 10,070	332,310	15·00	151,050
610	Delar därav	» 1,139	11,390	6·00	6,834	» 1,182	11,820	6·00	7,092
	Prydnadsfjädrar (plymer):								
	strutsfjädrar:								
624	oarbetade	gr 108,200	21,640	0·015	1,623	gr 199,905	49,976	0·015	2,999
625	arbetade	» 1,782,771	445,693	0·04	71,311	» 2,523,030	756,909	0·04	100,921
	andra slag:								
626	oarbetade	» 11,030	1,103	0·01	110	» 28,450	2,845	0·01	285
627	arbetade	» 2,269,092	272,291	0·03	68,073	» 2,557,451	306,894	0·03	76,724
	Konstgjort fjäderpälsverk:								
628	av strutsfjäder	» 34,614	10,384	0·04	1,385	» 102,183	30,655	0·04	4,087
629	andra slag	» 64,000	9,600	0·03	1,920	» 87,728	13,159	0·03	2,632
	Summa	—	—	—	9,299,599	—	—	—	9,979,565

¹⁾ Utgör minimibelopp.²⁾ Se anm. 1 till tulltaxerubrikerna 183 och 184.

Utgående från medeltalet för införseln av nedannämnda varuslag åren 1912 och 1913, skulle tullinkomsterna vid av mig föreslagna höjda tullsatserna ökas på sätt denna sammanställning utvisar:

Rubriknr i tull- taxan.	Varuslag.	Kvantitet.	Värde i kronor.	Tullsats i kronor		Beräknad tullinkomst i kronor.
				efter vikt.	efter värde.	
65	Ostron	kg 152,667	218,612	0·50	—	76,334
144	Kaviar och gäslverpastej	” 12,967	170,683	2·50	10 %	49,486
155	Kaffe: obränt	” 32,331,657	38,710,203	0·25	—	8,082,914
156	bränt och kaffesurrogat	” 148,041	216,263	0·42	—	62,177
164	Konfityrer	” 557,854	646,666	1·00	—	557,854
	Brännvin och sprit:					
183	på fat	liter 2,843,199	3,569,229	²⁾ 1·25	—	¹⁾ 3,553,999
184	på andra kärl	liter 127,317	438,673	²⁾ 2·50	—	318,292
185	Likör och absint	” 78,821	304,928	3·75	—	295,579
	Vin:					
	på fat:					
187	av mer än 14 men icke över 25 % alkoholhalt	kg 1,390,345	1,628,573	1·00	—	1,390,345
	på andra kärl:					
188	musserande	liter 370,745	1,969,810	4·00	—	1,482,980
	icke musserande:					
190	av mer än 14 men icke över 25 % alkoholhalt	” 74,297	117,375	1·35	—	100,801
	Pälsverk:					
	beredda lösa:					
224	av sibiriskt lamm m. m.	kg 46,098	1,382,940	0·50	10 %	161,343
225	andra slag	” 12,269	2,453,800	1·00	10 %	257,649
	beredda, hopsyddas skinn m. m.:					
226	av får, get, sibiriskt lamm m. m.	” 4,718	117,962	3·00	10 %	25,950
227	andra slag	” 631	126,300	6·00	10 %	16,416
	fullfärdiga persedlar med pälsverk till övertyg eller foder:					
228	av får, get, sibiriskt lamm m. m.	” 930	46,500	6·00	10 %	10,230
229	andra slag	” 412	123,750	9·00	10 %	16,083
609	Konstgjorda blommor m. m.	” 8,731	288,123	20·00	—	174,620
610	Delar därav	” 1,160	11,605	8·00	—	9,280
	Prydnadsfjädrar (plymer):					
	strutsfjädrar:					
624	oarbetade	gr 154,052	35,808	0·015	10 %	5,892
625	arbetade	” 2,152,900	601,301	0·04	10 %	146,246
	andra slag:					
626	oarbetade	” 19,740	1,974	0·01	10 %	394
627	arbetade	” 2,413,271	289,592	0·03	10 %	101,357
	Konstgjort fjäderpälsverk:					
628	av strutsfjäder	” 68,398	20,519	0·04	10 %	4,788
629	andra slag	” 75,864	11,379	0·03	10 %	3,414
	Summa	—	—	—	—	16,903,923

¹⁾ Utgör minimibelopp.

²⁾ Se anm. 1 till tulltaxerubrikerna 183 och 184.

När jag nu går att i korthet helt approximativt angiva det fiskaliska resultatet av föreslagna tullförhöjningar, får jag framhålla, att jag, i anslutning till vad förut anförts rörande beskattningens inverkan på konsumtionen, ansett mig för säkerhets skull böra räkna med att konsumtionen av beskattad vara kommer att nedgå med minst tullförhöjningens belopp. Skulle sålunda t. ex. en vara genom tullförhöjningen fördyras med 10 procent av sitt vanliga nu gällande handelsvärde, har man efter sådan beräkningsgrund att vänta en nedgång i konsumtionen med minst 10 procent. Vid uppskattningen av det fiskaliska resultatet har jag alltså utgått från en fast minimigräns i fråga om konsumtionens nedgång. På grund av rådande osäkra förhållanden har jag dessutom ansett försiktigheten bjuda att så gott som över hela linjen räkna med en ännu starkare, om ock tillfällig konsumtionsminskning under närmaste året.

Med detta förord övergår jag till angivande av den approximativa avkastningen av de skilda grupperna tullförhöjningar.

Enligt förestående tablåer hava de under åren 1912 och 1913 införda kvantiteter av spritdrycker och viner dragit tillhopa tullavgifter i årligt medeltal av ungefär 5,000,000 kronor. Med de föreslagna höjda tullsattserna skulle tullinkomsterna för dessa varuslag vid konstant storlek för importen stiga med ungefär 2,100,000 kronor till 7,100,000 kronor. Nödig försiktighet torde vara iakttagen, om man vid tullförhöjningarna räknar med en sådan nedgång i den verkliga importen, att meravkastningen å tullavgifterna för spritdrycker och viner uppskattas till 1,000,000 kronor.

Importen av kaffe, obränt, har under åren 1912 och 1913 uppgått i medeltal till ungefär 32,300,000 kilogram. Efter 12 öre pr kilogram uppgår tullavgiften för nämnda kvantitet till 3,876,000 kronor. Vid en tullförhöjning av kaffet räknar jag med en nedgång i konsumtionen till 30,000,000 kilogram, som efter en tull av 25 öre pr kilogram skulle lämna i tullinkomst 7,500,000 kronor. Merinkomsten skulle då uppgå till i runt tal 3,600,000 kronor.

Vid denna approximativa beräkning anser jag mig kunna lämna å sido de jämförelsevis ringa poster bränt kaffe och kaffesurrogat, som importeras.

Enligt de förenämnda tablåerna uppgå tullavgifterna, efter nu gällande grunder, för däri omförmälda varor, med undantag av kaffe och kaffesurrogat samt spritdrycker och viner, i medeltal till . . kronor 700,744
 samt efter av mig föreslagna förhöjningar till . . . » 1,617,336
 Skillnaden . . . . . kronor 916,592

skulle förty motsvara den merinkomst, staten skulle erhålla efter införandet av de höjda tullsatserna å varorna i fråga. Härvid anser jag mig emellertid böra stanna vid en beräknad merinkomst av 400,000 kronor.

En sammanfattning av de gjorda beräkningarna giver alltså vid handen, att den ökade inkomst, statsverket kunde påräkna genom föreslagen höjning av accis- och tullavgifter, skulle uppgå till:

i brännvinstillverkningsskatt	kronor	4,500,000
i maltskatt	»	1,000,000
i tullavgifter:		
spritdrycker och viner	»	1,000,000
kaffe	»	3,600,000
övriga	»	400,000
Summa kronor		10,500,000

Efter att sålunda hava slutfört redogörelsen för de tullar och acciser, som skulle ingå i skatteprogrammet, övergår jag till en närmare utredning om den s. k. lyxbeskattningens realiserande på den direkta beskattningens område.

*Den direkta
konsum-
tionsskatten
beträffande
enskilda
personer.*

Det har redan framhållits, att en beskattning av konsumtionen av lyx- och överflödsvaror icke skulle erhålla en jämn fördelning mellan folklagren och i varje fall icke fullt nå sitt ena, viktiga ändamål eller en allmän nedsättning i konsumtionen av ifrågavarande slag av varor, om man inskränkte sig till höjning av vissa tullar och accisser. För ändamålets vinnande måste anordnas en allmän direkt konsumtionsskatt. Jag har ävenledes framhållit, hurusom denna skatt principiellt borde bestämmas i förhållande till summan av den skattskyldiges utgifter för konsumtion under året. Konsekvent skulle detta hava till följd, att en person, oberoende av om hans utgifter bestritts med egna inkomster eller han till utgifternas bestridande minskat egen förmögenhet eller anlitat lånade medel, skulle bli skattskyldig, såvida utgifterna överstigit det skattefria maximum, ovan redan föreslaget till 3,000 kronor för den skattskyldige personligen. Mot en sådan konsekvens av en skatt, åsyftande konsumtionens begränsning, vore intet att anmärka, även om man måhända skulle finna lämpligt att låta följdriktigheten i detta fall vika för praktiska skäl. Jag frånser också i det följande en sådan konsekvens av skatteanordningen och förutsätter, att till grund för konsumtionsskatten i varje fall icke kommer att läggas högre konsumerat belopp än det som i det särskilda fallet motsvaras av egna inkomster. I sådan händelse skulle det ju kunna invändas, att skattskyldig, vars in-

komstbelopp låge ovanför men dock i närheten av den skattefria inkomstgränsen eller 3,000 kronor, genom en relativt lätt vidtagen minskning av konsumtionen skulle kunna helt undandraga sig skatten. Man får vid dessa gränsfall vara nöjd, om de nationalekonomiska synpunkterna i fråga om konsumtionsbeskattningen vinna beaktande, helst dessa gränsfall, om än till antalet många, ej spela någon större roll i fiskaliskt avseende. Tyngdpunkten vid den direkta konsumtionsskatten ligger nämligen långt högre upp bland inkomstgrupperna på sätt framgår av skattens konstruktion.

För överskådlighetens skull skall jag föregripa redogörelsen för konstruktionen genom att i korthet angiva de förhållanden och uppgifter, varå skatten enligt mitt förslag skulle byggas.

*Allmänna
regler.*

1) Den skattskyldiges inkomst under nästföregående år fastställs med ledning huvudsakligen av nu gällande deklarationer.

2) Inkomsttagare med inkomst, som icke överstiger 3,000 kronor eller som icke uppgår till högre belopp än 3,000 kronor jämte 400 kronor för varje person, inkomsttagaren har att utom sig själv försörja, är skattefri. För inkomsttagare med inkomst över belopp, varom här är fråga, göres avdrag efter enahanda grunder.

3) Den nuvarande deklarationen utfylles närmast med uppgifter

a) å beloppet kronoutskylder, som den skattskyldige nästföregående året utgjort,

b) å antalet personer, den skattskyldige under samma år haft att försörja, och

c) å det belopp av inkomsten, som den skattskyldige under året kan hava sparat, d. v. s. å sparkapitalet.

4) Årsinkomsten efter avdrag såväl för belopp, varom här ovan under 2) förmäles, som ock för kronoutskylder delas efter en i författningen angiven delningsgrund i två delar, den skattefria delen och den skattpliktiga delen.

5) Från den skattpliktiga delen göres därefter avdrag för sparkapitalet. Å återstoden eller det *taxerade beloppet* uträknas skatten.

Ett exempel, däri jag förutsätter, att den skattskyldige har fyra personer utom sig själv att försörja samt att enligt fastställd delningsgrund den skattefria delen uppgår till en tredjedel av nettoinkomsten: En person har 21,000 kronors inkomst. Det allmänna avdraget uppgår till 4,600 kronor, d. v. s. 3,000 kronor för den skattskyldige själv och 1,600 kronor för övriga till familjen hörande personer. Kronoutskylderna hava stigit till 1,000 kronor. Efter avdrag för nyssnämnda belopp, tillhopa 5,600 kronor, återstå alltså 15,400 kronor. Två tredjedelar härav eller 10,260 kronor

motsvara den skattpliktiga delen. Har den skattskyldige konsumerat hela årsinkomsten, i vilket fall den skattpliktiga delen utan avdrag taxeras till konsumtionsskatt, utgår en förslagsvis till 10 procent bestämd skatt med 1,026 kronor. Skulle den skattskyldige återigen hava sparat ett belopp, låt oss säga 3,000 kronor, stannar det taxerade beloppet vid 7,260 kronor och skatten efter nyssnämnda grund vid 726 kronor.

Efter att sålunda i korthet hava angivit grunderna för den tilltänkta direkta konsumtionsskatten, övergår jag att närmare motivera dess läggning. För att undvika onödig upprepning förutsätter jag, att vid tal om den skattskyldiges inkomster avdrag för kronoutskylder redan gjorts.

*Skattfria
inkomst-
gränsen.*

Såsom flera gånger framhållits blir den egentliga skattgrunden för den allmänna konsumtionsskatten en persons årliga utgifter för konsumtion. Men att lägga beloppet av dessa utgifter direkt till grund för skattskyldigheten synes mig olämpligt. En sådan åtgärd med den specialisering av utgifterna, som då i deklarationsväg för ändamålet måste vidtagas, skulle med skäl verka förhatlig. För övrigt skulle en sådan anordning icke vara av behovet påkallad. Man kommer nämligen till det äsyftade resultatet genom att från den skattskyldiges sammanlagda inkomstsumma draga den del av inkomsten, som ej konsumerats utan sparats, d. v. s. sparkapitalet. För taxering till konsumtionsskatt erfordras alltså från den skattskyldiges sida uppgifter om årsinkomsten och sparkapitalet. I fråga om inkomsterna föreligga ju redan i de vanliga deklarationerna till inkomst- och förmögenhetsskatten i stort sett erforderliga uppgifter. Till kompletteringar, som kunna erfordras, skall jag senare återkomma. I det föregående har häntytts på kronoutskylder. Dessa och vissa andra kompletteringar hava allenast till ändamål att närmare fastställa den inkomst, som står till den enskildes förfogande för konsumtion. Utöver uppgifter av detta slag skulle då från den skattskyldiges sida krävas deklaration av det belopp av inkomsten, som sparats. Även uppgift i detta hänseende torde kunna lämnas å de vanliga deklarationerna. Dessa deklarationer, utfyllda på sätt nu angivits, skulle alltså kunna läggas till grund vid taxeringen till den direkta konsumtionsskatten.

Vid fastställande av gränsen för skattskyldigheten har man i fråga om inkomst- och förmögenhetsskatten, där skatteförmågan, bestämd i förhållande till inkomstens storlek, lägges till grund för skatten, långt friare händer än vid en direkt konsumtionsskatt, som avser att vara ett led och ett komplement i en systematiskt genomförd beskattning av konsumtionen av lyx- och överflödsvaror. Flertalet konsumenter träffas av

den indirekta beskattning, som föreslagits beträffande vissa allmänna konsumtionsartiklar. Denna beskattning bör icke utfyllas med någon direkt konsumtionsskatt, förrän den skattskyldiges inkomster medgiva en mera allmän konsumtion av lyx- och överflödsvaror, som faller utom förenämnda grupper av konsumtionsartiklar. Att tala om en dylik allmän konsumtion av lyx- och överflödsvaror bland skattskyldige med inkomster, som ligga närmast över skattskyldighetsgränsen vid inkomst- och förmögenhetsskatten låter sig uppenbarligen icke göra. Långt högre måste skattgränsen bestämmas vid en dylik konsumtionsskatt. Förslagsvis har gränsen av mig satts vid en inkomst av 3,000 kronor, en gräns som vid avdrag för kronoutskylder i verkligheten ligger något högre än 3,000 kronors inkomst enligt förordningen om inkomst och förmögenhetsskatt.

När i en författning fastslås ett belopp för konsumtion, som blir skattfritt, hänför man sig enligt sakens natur till en viss konsumerande person, i detta fall den skattskyldige. Har han flera personer än sig själv att försörja, bör det skattfria konsumtionsbeloppet följaktligen höjas. I sådant avseende har jag för medlem i den skattskyldiges familj tänkt mig ett genomsnittsbetopp av 400 kronor. Följden härav skulle exempelvis bliva, att vid en familj bestående av fem personer den allmänna konsumtionsskatten icke skulle göras gällande, utan för så vitt att den skattskyldiges inkomster överstege 4,600 kronor.

Men även sedan man fastställt den så att säga negativa gränsen för skattskyldigheten d. v. s. genom ett inkomststreck undantagit vissa lägre inkomstgrupper från den direkta konsumtionsskatten, återstår att *Inkomstens uppdelning i skattfri och skattpliktig del.* giva form åt en skattskyldighet inom de högre inkomstgrupperna, som till graden måste anses växa i mån som möjligheten till konsumtion av lyx- och överflödsvaror stiger och denna möjlighet av den skattskyldige även utnyttjas. Att därvidlag följa utgifternas absoluta storlek och förutsätta att samma belopp utgifter, i vilkens hand de än må vara gjorda, alltid i sig innebär lika stor konsumtion av lyx- och överflödsvaror, vore detsamma som att säga, att levnadsstandarden kunde allmänneligen nedbringas till ett genomsnittstal inom samhället. Mänskligt sett låter sig detta under inga förhållanden genomföras. Och även om så låte sig göra, skulle det ur kulturell synpunkt, torde man utan gensägelse kunna påstå, vara långt ifrån eftersträfvansvärt. För övrigt skulle en direkt konsumtionsskatt skjuta över målet och komma in på den direkta inkomstskattens område, för så vitt hänsyn icke toges till växlande levnadsstandard.

Om man sålunda vid utmätande av den direkta konsumtionsskatten icke kan utan vidare grunda skatten på utgifternas absoluta storlek, åter-

står att söka någon annan mera allmängiltig grund för hänsynstagande till växlande levnadsstandard. Då man icke lärer för sådant ändamål kunna uppdelade de skattskyldiga efter yrken eller samhällsställning, står enligt min mening ingen annan grund att erhålla än själva inkomstbeloppen. Man torde nämligen såsom en något så när allmängiltig regel kunna hävda, att de allmänna levnadsförhållandena och därmed förknippade ekonomiska skyldigheter för de större inkomsttagarna draga med sig utgifter, som i stort sett stå i något så när konstant förhållande till ökningen i inkomsten. Jag förbiser icke, att undantagen från denna regel närmast är att söka hos dem, som åtnjuta s. k. fonderad inkomst. Men att på grund av dessa undantag göra en åtskillnad mellan inkomst av arbete och fonderad inkomst, varigenom i ett flertal fall en besvärande ojämnhet i beskattningen skulle uppstå, anser jag icke tillrådligt, helst undantagen från regeln jämväl, om än i mindre mån, äro att söka bland skattskyldiga för arbetsinkomster. Härtill kommer, att avgörande svårigheter skulle uppstå för att i fråga om jordbruksfastighet skilja mellan inkomst av arbete och inkomst av fastigheten i övrigt. Dessutom torde den anmärkning, jag framfört, i stort sett mötas genom progressionen i skattskalan, i ty att de större inkomsterna i allmänhet äro att hänföra till inkomst av kapital.

Då man, såsom jag nu framhållit, vid en direkt konsumtionsskatt har att taga hänsyn till växlande levnadsstandard och detta under nuvarande förhållanden icke lämpligen låter sig göra på annat sätt än att ställa skattplikten i visst förhållande till inkomstens storlek, skulle frågan enligt min mening bäst lösas därigenom, att varje skattskyldigs inkomst efter en på förhand för alla gemensamt fastslagen grund delades i två delar, därav en skattfri och den andra skattpliktig. Den skattfria delen kan bestämmas till hälften, tredjedelen av inkomsten eller till annat konstant delningstal. Oberoende härav tager man genom själva förfarandet hänsyn till den växlande levnadsstandard, som följer med ökade inkomster.

Vid fastställandet av delningsgrunden bör man hava i ögonsikte att ju större del av inkomsten, som göres skattfri, desto högre anspråk på sparande kan man ställa i fråga om den återstående delen av inkomsten. Med andra ord konsumtionsskattens belopp bör i viss mån bestämmas efter delningsgrunden. Skulle sålunda delarna, den skattfria och den skattpliktiga, var för sig motsvara hälften var av inkomsten, bör skatten kunna sättas högre än om den skattpliktiga delen bestämmes till två tredjedelar av inkomsten.

I mina övernåganden rörande denna fråga har jag tänkt mig valet mellan nu nämnda två delningsgrunder; och har jag stannat vid den

senast omförmälda, enligt vilken den skattefria delen skulle stanna vid en tredjedel av inkomsten. Till detta resultat har jag kommit bland annat av följande anledning. Den skattefria delen synes mig för vinnande av skattens syftemål icke under några förhållanden böra såsom allmänna regel överstiga hälften av inkomsten. Den av mig föreslagna anordningen innebär emellertid, att den skattefria delen i verkligheten alltid ligger något högre än delningsgrunden angiver. Enligt min plan skulle nämligen *före delningen* i skattefri och skattpliktig del från inkomsten allmänligen avdragas 3,000 kronor för den skattpliktige och dessutom 400 kronor för en var av övriga familjemedlemmar eller det belopp, som i det enskilda fallet kunde betyda fullständig skattefrihet. Först det belopp av inkomsten, som återstode efter nämnda avdrag, skulle göras till föremål för den uppdelning, varom här är fråga.

Genom ett allmänt avdrag av nyss nämnda slag erhåller man en mjukare övergång i skattskyldigheten vid de inkomstgrupper, som ligga närmast över det skattefria inkomststrecket. Utan ett sådant allmänt avdrag skulle man nämligen nödgas stadga, att den skattefria delen, vare sig densamma utgjorde tredjedelen av inkomsten eller hälften därav, skulle uppgå till minst det belopp, som i det enskilda fallet skulle hava medfört full skattefrihet. För en person, vars familj bestode av fem personer och vars inkomster uppginge till 6,000 kronor, skulle den skattefria delen stiga till 4,600 kronor men hela återstoden eller 1,400 kronor underkastas skatt. Vid jämförelse mellan två personer, en var med familj om fem personer, skulle vid tillämpning av ett dylikt förfarande, den person, vars inkomster stannade vid 4,600 kronor, gå helt skattefri, medan den andre med en inkomst av 6,000 kronor skulle skatta för hela den del av inkomsten, som överskjöte 4,600 kronor, i detta fall 1,400 kronor. Med mitt förslag skulle emellertid varje inkomsttagare få göra det allmänna avdraget för sig själv och familjemedlemmarna. Först återstoden, i senare fallet 1,400 kronor, skulle gå till *fördelning* i skattefri och skattpliktig del. I stället för att i nämnda fall till grund för skatten skulle läggas konsumtion till värde av 1,400 kronor, komme den skattpliktiga delen att stanna vid två tredjedelar av samma belopp eller ungefär 960 kronor. I förbigående anmärkes, att för bedömandet av den skattebörda, som härav skulle följa, måste tagas i betraktande dels avdraget för den del av inkomsten, som sparats, dels ock skattens progressiva anordning, varigenom den taxerade delen av inkomster av ifrågavarande storlek är ämnad att bli jämförelsevis lindrigt beskattad.

När jag nu föreslår, att av inkomst efter ifrågavarande allmänna avdrag en tredjedel må utan skatt ingå i den skattskyldiges konsumtion,

har jag icke därmed velat säga, att vederbörandes konsumtion kan eller bör stanna vid det från skatten undantagna beloppet. Ja, även om man fastställde ett absolut maximum t. ex. 50,000 kronor för den skattfria delen, skulle jag ändock icke i fråga om detta maximibelopp göra ett sådant påstående. Anledningen till uppdelningen är icke att söka i någon mening om konsumtionens normala belopp i de skilda fallen, utan har allenast, såsom redan angivits, tillkommit för erhållande av någon grund för hänsynstagande till växlande levnadsstandard. Jag inskränker mig att påstå, att å den skattpliktiga delen av inkomsten d. v. s. två tredjedelar därav efter det allmänna avdraget något skall kunna sparas, utöver vad för närvarande är förhållandet. Betalar den skattskyldige konsumtions-skatten, utan att inkräkta på det sparande, som nu av honom plägar göras, har en nedsättning i konsumtionen, motsvarande konsumtionsskattens belopp, ägt rum till båtnad för såväl statsfinanser som landets ekonomi i övrigt. Det årliga sparkapitalet, som under nuvarande förhållanden skulle ställas till produktionens förfogande, skulle även efter konsumtionsskattens tillkomst till oförändrat belopp vara att tillgå för samma ändamål.

För att därefter återgå till frågan om skattens anordning, må först framhållas, att den skattpliktiga delen av inkomsten väl blir grundläggande för skatteprocenten, men att denna skatteprocent icke är ämnad att utgå för annat belopp än det som konsumerats och således kommer att taxeras till konsumtionsskatt. Från den skattpliktiga delen skall alltså före skattens uträknade avdragas det av inkomsten sparade beloppet. Uppgår den skattpliktiga delen till 10,000 kronor och skatteprocenten för skattpliktig del av denna storlek bestämmes till 10, blir skatten vid konsumtion av hela inkomsten 1,000 kronor. Har återigen ett belopp av 1,000 kronor sparats, räknas skatteprocenten allenast å 9,000 kronor och skatten stannar vid 900 kronor.

Genom ett sådant förfarande, som på ett naturligt sätt markerar skattens karaktär av konsumtionsskatt och den principiella skillnaden mellan inkomstskatt och konsumtionsskatt, träffar man konsumtionen. Med stigande konsumtion följer högre skattskyldighet. Och i själva förfarandet ligger för den enskilde en direkt sporre till sparsamhet. Med ökat sparande, vilket sett från andra sidan betyder minskad konsumtion, sjunker skattskyldigheten.

För att under sådana förhållanden skaffa nödigt underlag för konsumtionsskatten erfordras att i nuvarande deklarationer jämväl lämnas uppgift å den enskildes sparande. Svårigheterna härvidlag möta huvudsakligen vid lösandet av frågan av vad till sparande är att anföra, ett

spörsmål, som teoretiskt låter sig lätteligen besvaras men i den praktiska tillämpningen har åtskilliga hinder att övervinna.

I det föregående har jag beträffande skattens anordning förutsatt dels ett allmänt avdrag för den skattskyldige personligen och för en var annan av den skattskyldige försörjd person dels ock i skatteavseende en uppdelning av inkomsten. Från den i sistnämnda avseende föreslagna regeln gör jag emellertid ett undantag. Enligt min mening borde nämligen den skattfria delen av inkomsten begränsas uppåt, förslagsvis till 50,000 kronor. När inkomsten efter det allmänna avdraget överstege 150,000 kronor, skulle alltså i varje fall den skattpliktiga delen motsvara hela det belopp, som låge över 50,000 kronor. Vid själva taxeringen skall naturligtvis även i sådant fall hänsyn tagas till sparat kapital.

I fråga om skattskalan kan man icke, utan att förbise syftemålet *Skattskalan.* med den direkta konsumtionsskatten, bestämma en viss för alla skattskyldiga gemensam skatteprocent. Man har nämligen på goda grunder anledning förutsätta, att trots växlande levnadsstandard överflödet i konsumtionen eller i konsumtionen av lyx- och överflödsvaror växer hastigare än proportionellt med utgifternas tillväxt. Under denna förutsättning och vid ett förfarande, varigenom viss andel av inkomsten konstant undantages från skatt, bör man kunna utgå från, att å återstående inkomsten eller den skattpliktiga delen procentiskt taget mera skall kunna sparas vid de större inkomsterna än vid de små. Härav drager jag den slutsatsen, att konsumtionsskatten bör göras progressiv och att skattskalan bör bestämmas efter storleken av den skattpliktiga delen.

Jag förbiser icke, att man skulle nå samma mål genom en anordning, varigenom skatteprocenten bleve konstant men den skattpliktiga delen bestämdes, i mån som inkomsterna steg, till allt större del av inkomsten. Om t. ex. vid de lägsta skattpliktiga inkomsterna den skattpliktiga delen fastställdes till tio procent av hela inkomsten — efter allmänna avdraget — för att vid de högre inkomster så småningom växa och eventuellt vid de högsta inkomsterna uppgå förslagsvis till sextio procent, hade progressionen genom själva denna anordning genomförts. För närvarande har jag emellertid ansett mig böra beträffande progressionen stanna vid en progressiv skattskala.

För att belysa förslaget tillåter jag mig anföra några exempel; och förutsätter jag i varje exempel, att den skattskyldige har en familj bestående av hustru och tre barn, i följd varav det allmänna avdraget blir 4,600 kronor. A. har en inkomst av 8,000 kronor eller efter avdrag av 4,600 kronor en nettoinkomst av 3,400 kronor. Den skattpliktiga delen

eller två tredjedelar av sistnämnda belopp motsvarar i jämnat tal 2,260 kronor. B. återigen har en inkomst av 20,000 kronor eller en nettoinkomst av 15,400 kronor. Den skattpliktiga delen motsvarar i detta fall 10,260 kronor.

Konsumera nu både A. och B. alla sina inkomster, i vilken händelse den skattpliktiga delen sammanfaller med det till konsumtionsskatt *taxerade* beloppet, anser jag mig kunna förutsätta, att B. i fråga om lyx- och överflödsvor konsumerat ej blott absolut utan även relativt taget större belopp än A. Det vore sålunda i enlighet med konsumtionsskattens natur att sätta en högre skatteprocent för en inkomst, där den skattpliktiga delen uppginge till 10,260 kronor, än för en inkomst där motsvarande del stannade vid 2,260 kronor. Bestämdes skatten att utgå med fem procent, då den skattpliktiga delen av inkomsten uppginge till belopp mellan 2,000 och 3,000 kronor, samt med tio procent vid skattpliktig del mellan 10,000 och 12,000 kronor, skulle de skattskyldige i förevarande bägge fall vid full konsumtion av sina inkomster utgöra A. med en sammanlagd inkomst om 8,000 kronor och ett till konsumtionsskatt taxerat belopp om 2,260 kronor i skatt 113 kronor samt B. med en inkomst om 20,000 kronor och ett taxerat belopp om 10,260 kronor i skatt 1,026 kronor.

Med konsumtionsskattens tillkomst torde emellertid både A. och B. nödgas inskränka sin konsumtion med så stort belopp, som konsumtionsskatten motsvarar. A. kan alltså för skattens betalande beräknas vid konsumtionsårets utgång hava avlagt 113 kronor och B. för samma ändamål ett belopp om 1,026 kronor. Dessa belopp motsvara alltså vid taxeringen till konsumtionsskatt sparpennningar, som avgå från vederbörande skattpliktiga del av inkomsten. Den skattpliktiga delen för A. 2,260 kronor minskas alltså vid taxeringen till i jämnt tal 2,140 kronor och för B. från 10,260 kronor till i jämnt tal 9,230 kronor. Skatten skulle då vid ovan angivna skattskala sjunka för A. till 107 kronor och för B. till 923 kronor.

Nu kan väl såsom regel antagas, att inkomsttagare sådana som A. och B. hava för vana att spara icke alltför ringa belopp av sina inkomster. Konsumtionsskatten torde därför också i verkligheten komma att vid inkomster av ifrågavarande storlekar understiga de i dessa exempel angivna beloppen.

Enligt regeln skulle skatteprocenten bestämmas efter beloppet för den skattpliktiga delen av inkomsten, men skatten, sålunda bestämd, utgå allenast å det till konsumtionsskatt taxerade beloppet, vilket skulle motsvara den skattpliktiga delen minskad med sparkapitalet. Med en sådan anordning skulle inträffa, att lika stora till konsumtionsskatt taxerade belopp blevo olika hårt beskattade. Om i förevarande exempel A. ej spa-

rade något men B. däremot 8,000 kronor, uppginge visserligen i bägge fallen de taxerade beloppen till 2,260 kronor, men skatteprocenten vore enligt den givna regeln för B. 10 och för A. 5. Med hänsyn till den för bägge tillämpade konstanta grunden vid inkomstens delning i skattfri och skattpliktig del, varigenom B. tillförsäkrats en absolut taget större skattfri del än A., vore mot olikheten i procentsatserna intet att erinra, men man torde likväl böra taga under överbägande, huruvida icke i anslutning till konsumtionsskattens karaktär skatteprocenten vid tillämpningen borde följa en något fallande skala i mån som sparandet ökades. Man kunde sålunda tänka sig, att skatteprocenten även ställdes i beroende av förhållandet mellan det belopp av inkomsten, som motsvarade den skattpliktiga delen, och det belopp, som därav sparades.

Detta spörsmål jämte en del andra frågor och detaljer av delvis stor betydelse för skattens ändamålsenliga anordning måste givetvis bliva föremål för närmare utredning, om Herr Statsrådet över huvud taget skulle finna själva planen till den direkta konsumtionsskatten vara av beskaffenhet att böra vinna beaktande. För egen del skall jag i korthet ytterligare beröra allenast frågorna om vad till inkomst och sparkapital skulle vara att hänföra och om uppbörd. Vid sidan därav tillåter jag mig framhålla, att det torde böra lämnas taxeringsmyndigheterna i viss mån öppet att medgiva frihet från eller lindring i skatt, där på grund av sjukdom, arbetsbrist eller annan orsak för den skattskyldige utan hans eget förvållande hinder mött att göra besparingar till konsumtionsskattens betalning.

Såsom förut angivits förutsätter jag, att till grund för taxeringen till den direkta konsumtionsskatten skola läggas de nu vanliga deklARATIONERNA med vissa kompletteringar. Till dessa kompletteringar hör uppgift om det belopp i kronoutskylder, som den enskilde haft att utgöra och jämväl utgjort. Vid taxering till inkomst- och förmögenhetsskatten äger den skattskyldige ej att göra avdrag för utskylder av nu nämnt slag, i följd varav skatten utmättes även på grundvalen av de den skattskyldiges inkomster, som av staten redan tagits i anspråk. Detta förfarande med skatt på skatt kunde ju, utan minskning i statens inkomster, undvikas, om vid inkomst- och förmögenhetsskatten en allmän förhöjning av skattskalan ägde rum, varigenom skatteresultatet bleve detsamma även efter avdraget för kronoutskylder. Enligt min mening blir kravet på ett sådant avdrag oavvisligt vid en konsumtionsskatt, där skattskyldigheten principiellt bygges å storleken av de inkomster, som stå till den enskildes rådighet att konsumera.

Vad till inkomst är att hänföra.

Om jag sålunda funnit mig böra tillstyrka en renodling av inkomsterna i förevarande avseende, har jag å andra sidan icke förbisett, att en del inkomster, jag tänker närmast på vissa slag av realisationsvinster, icke inrangeras inom de till inkomst- och förmögenhetsskatt beskattningsbara inkomsterna. Vid ett eventuellt närmare utarbetande av bestämmelser till en konsumtionsskatt torde övervägas och lösas frågan, huruvida icke dylika inkomster lämpligen borde tagas i betraktande vid taxeringen.

*Vad till
sparande
är att hän-
föra.*

Vid utformerandet av bestämmelserna om vad till sparande är att hänföra torde åtskilliga svårigheter ur praktisk synpunkt möta. En viss ledning torde måhända vara att hämta från den författning om förmögenhetstillväxtskatt, som för närvarande gäller i Tyskland. Även om man i ett flertal fall, där sparande ägt rum, skulle kunna säga, att sparkapitalet motsvarar skillnaden i en persons förmögenhet vid årets början och årets slut, blir detta dock långt ifrån regel. Den ökning i förmögenhet, som uppstår exempelvis på grund av arv eller gåva eller till följd av sådan värdestegring av de vid årets början förefintliga tillgångarna, som icke realiserats, kan naturligtvis icke alls tagas i betraktande vid en taxering till konsumtionsskatt. Inkomst av detta slag tillhör icke den skattskyldiges taxeringsbara årsinkomster och kan alltså å andra sidan icke avräknas vid fastställande av skattskyldigheten till konsumtionsskatt. I beaktande kan allenast tagas sparande, gjort å en årsinkomst, som beräknats efter de i beskattningsavseende fastställda grunderna. Att till sparkapitalet, sålunda fastställt, räknas behållningen av årsinkomsten vid årets slut, vare sig denna består av reda penningar eller nedlagts i värdepapper eller andra värdeföremål, som direkt eller indirekt tänkts lämna avkastning, faller av sig själf. Vidare måste naturligtvis till årets sparkapital räknas allt annat av natur att motsvara kapitaluppsamling, såsom liv- och kapitalförsäkringspremier, pensionsavgifter o. d., i den mån dessa premier eller avgifter betalats under konsumtionsåret.

Till sparmedel, som från skattskyldighet undantages, borde utöver de egentliga kapitalplaceringarna, varom nu nämnts, för övrigt föras hela den del av årsinkomsten, som icke åtgått för konsumtion eller utgivits för förvärfv av konsumtionsartiklar. I vad mån begränsningar därutinnan tarvas, torde åskådliggöras genom eventuellt följande närmare utredning. För egen del vill jag framhålla, att gåvor, åtminstone sådana som äro föremål för särskild beskattning genom stämpel, böra inräknas i sparmedlen. Filantropiska och humanitära skäl måste i nämnda avseende tillerkännas en viss betydelse.

Värdet av de för stadigvarande bruk i hemmet avsedda föremål,

för såvitt desamma icke kunna jämnställas med konsumtionsartiklar, böra jämväl, i mån som föremålen förvärvats under konsumtionsåret, medräknas i årets sparmedel. Det är ju möjligt, att vid en närmare utredning praktiska skäl kunna finnas tala för en ordning, varigenom allenast en viss del av dylika värden skall tagas i betraktande vid taxeringen. Vid en sådan utredning och i övrigt vid utformandet av bestämmelser om vad till sparkapitalet är att hänföra bör i allt fall ihåggas, att den direkta konsumtionsskatten icke är avsedd att träffa annat än själva *konsumtionen*.

Såsom vårt uppbördsväsende för närvarande är ordnat, betalar den skattskyldige sina skatter för inkomst och förmögenhet till stat och kommun långt efter det den inkomst, som är för skatten grundläggande, blivit av den enskilde konsumerad eller intjänat. Detta har ständigt varit en källa till svårigheter vid skattebetalning, svårigheter som vid en skatt av konsumtionsskattens läggning bör såvitt möjligt undanröjas. I mån som sparandet uppmuntras och den enskilde skall söka inrätta sitt liv på sådant sätt, att han genom nedbringande av konsumtionen betalar skatten, bör med uppbörden av skatten icke anstå någon nämnvärd tid efter det sparandet ägt rum. Skatten skall nämligen betalas icke med inkomster, som intjänats det år uppbörden sker, utan med inkomster under konsumtionsåret. En annan ordning för uppbörden än den nu tillämpade bör därför sökas, en ordning, varigenom skattebetalningen förlades så nära konsumtionsårets utgång som möjligt. Tidigare än vid tiden för deklarationsskyldighetens fullgörande kan dock skatteuppbörden icke ifrågakomma. Men då skulle den dock kunna ske under direkt medverkan av den skattskyldige själv. De jämförelsevis fåtaliga skattskyldiga, som hade att utgöra konsumtionsskatt, torde i allmänhet vara i den ställning, att de utan större svårigheter själva skulle kunna med ledning av sina deklarationer uträkna skattebeloppen. Där hinder mötte, kunde den skattskyldige, liksom vid deklarationsskyldighetens fullgörande, inhämta råd och upplysning av vederbörande taxeringsnämnds ordförande. Jag förutsätter nämligen, att taxeringen till konsumtionsskatt äger rum genom samma myndigheter och i samma ordning, som stadgas med avseende å inkomst- och förmögenhetsskatten. Om nu den skattskyldige skall kunna åläggas att i sammanhang med deklarationens avlämnande före myndigheters taxering och skattedebitering utgöra konsumtionsskatten, måste själva formen för skattens betalning göras enkel och för den skattskyldige så litet betungande som möjligt. En sådan form vore enligt min mening vunnen, om skatten finge utgöras med stämplat, som lades å deklarationen. Denna stämpel-

beläggning skulle verkställas av den skattskyldige och skattstämplarna bliva tillgängliga genom postanstalterna i riket. Först i den mån stämplarna av en eller annan anledning felades, eller taxeringsmyndighet höjde taxeringen, skulle särskild debetsedel utfärdas för indrivning av felande belopp. Följdriktigheten borde då leda till skyldighet för den skattskyldige att betala ränta å felande skattebelopp eller därmed jämförliga böter. Med nu angivet förfarande, som ävenledes i sinom tid torde kunna utsträckas till upp-
börden av inkomst- och förmögenhetsskatten, skulle jämte andra fördelar vinnas en avsevärd förbättring i fråga om statens kassaställning.

*Den direkta
konsum-
tionsskatten
beträffande
bolag.*

Sedan jag härmed slutfört min redogörelse för den direkta konsumtionsskatten, såvitt angår enskilda personer, får jag, i anslutning till vad jag förut mer principiellt andragit i fråga om behovet av och grunderna för en konsumtionsbeskattning, framhålla, att det icke kan anses för ändamålet främmande att vid skatteanordningen jämväl de i bolagsform producerande företagen draga en skatt i mån som deras konsumtion av vinsten minskar det egna sparkapitalet. Med konsumtion i förevarande avseende åsyftar jag uppenbarligen icke bolagens omkostnader utan allenast viss sida av dispositionen av vinsten. Vinsten disponeras i stort sett dels för utdelning till bolagsmännen dels ock för avsättning till bolagets egna fonder. I den mån vinsten avsättes till egna fonder befördrar densamma, såsom förut påpekats, i regel utvecklingen av bolagets egen produktion. Dessa avsättningar motsvara de enskildes sparkapital. Men att taga till beskattning hela vinsten med avdrag för avsättningen till egna fonder kan ej heller ur förevarande skattesynpunkt ifrågakomma.

Självfallet bör den, vilken insatt penningar i bolag i form av aktier, likaväl som den, vilken köpt de mera riskfria obligationerna i bolaget, kunna påräkna avkastning å sitt kapital. En sådan avkastning kan på visst sätt betraktas såsom en bolagets omkostnad, vilken bolaget bör vara mäktig bära, om bolaget skall med trygghet kunna se framtiden an. Utan utsikt till avkastning kommer för övrigt överhuvud taget intet företag till stånd vare sig i bolags- eller annan form. En konsumtionsskatt, som träffar bolag, bör alltså vid beskattning av vinsten lämna ej blott sparkapitalet utan även en viss marginal av vinsten för utdelning skattfri. Huru stor denna marginal bör sättas är svårt nog att bestämma. I allmänhet plägar man vilja beräkna avkastningen å aktier något högre än avkastningen å andra slags värdepapper. Risken att ett eller annat år erhålla mindre eller ingen avkastning vore nämligen större i förra än i senare fallet. Hur riktigt ett sådant resonnemang än må vara, gäller dock detsamma icke enligt min mening i förevarande fall. Om man lämnar

av vinsten så stor del skattfri, som motsvarar ungefärliga låneräntan, har man ju lika litet som i fråga om enskilda personer sagt, att icke större del av inkomsten än den skattfria delen kan komma att konsumeras, i detta fall genom utdelning. Och konsumtionsskatten kommer givetvis icke att därutinnan verka prohibitivt.

Med lånemarknadens nuvarande läge synes mig lämpligt, att den skattfria marginalen bestämmes till sex procent å bolagets kapital. I de fall, där akties värde genom mångåriga utdelningar kan anses väsentligt överstiga den matematiska andelen i bolagets kapital, torde man måhända böra medgiva en vidare marginal än vad nu sagts. Den anordning, som för sådant ändamål borde följas, torde få bliva beroende på den följande utredning av hela planen, varom Herr Statsrådet eventuellt föranstaltar.

Den skattpliktiga delen av bolagets vinst skulle alltså motsvara årsvinsten efter avdrag dels för avsättningarna till bolagets egna fonder dels ock för den vinstutdelningsmarginal, som nyss omnämndes. Skatten kunde å det skattpliktiga beloppet tänkas utgå efter samma grunder som i nu gällande förordning om inkomst- och förmögenhetsskatt d. v. s. efter det skattpliktiga beloppets förhållande till kapitalet.

Då vid en sådan anordning skattfriheten för det sparade kapitalet medgivits i syfte att gynna bolagets konsolidering och utveckling, böra de skattfria medlen, därest de senare utdelas, skattläggas, även om utdelningen då stannar inom den skattfria marginalen.

Ett exempel: Ett bolag med ett sammanlagt kapital av 1,000,000 kronor har en årsvinst av 100,000 kronor. Av detta belopp avsätts 20,000 kronor till fonder och återstoden eller 80,000 kronor utdelas. Vid taxeringen sker från årsvinsten avdrag dels för avsättningen 20,000 kronor, dels ock för det belopp av utdelningen, som motsvarar 6 procent å kapitalet, eller 60,000 kronor. Till beskattning återstår ett belopp av 20,000 kronor, motsvarande 2 procent å bolagets kapital. Bestämdes skatten till 5 procent vid dylikt förhållande mellan det till konsumtionsskatt taxerade beloppet och bolagets kapital, komme bolaget att utgöra 1,000 kronor i konsumtionsskatt. Förutsätter man att samma bolag endast haft en årsvinst av 30,000 kronor men ändock med anlitan av tidigare fonderade medel hölle utdelningen vid 8 procent eller 80,000 kronor, skulle konsumtionsskatten utgå på hela det belopp, som överstege 30,000 kronor, eller på 50,000 kronor.

Taxeringen till konsumtionsskatt för bolag torde liksom taxeringen i fråga om enskilda personer kunna verkställas av nuvarande taxeringsmyndigheter med ledning av gällande deklarationer, kompletterade med erforderliga uppgifter om avsättningar till egna fonder, utdelning, m. m.

Det med avseende å enskilda personer föreslagna uppbördsförfarandet, därest det vinner godkännande, borde utan svårigheter kunna vinna sin tillämpning å bolag vid betalning av samtliga direkta skatter till staten. I mån som sådan skyldighet icke utsträcker till enskilda personer, borde med betalningen av skatten i sammanhang med deklarationens avlämnande vara förenat någon mindre rabatt för det skattskyldiga bolaget.

Skatteresultatet med avseende å den direkta konsumtionsskatten.

Det fiskaliska resultatet av den direkta konsumtionsskatten blir naturligtvis beroende av skattskalorna. Ur synpunkten av konsumtionsskattens natur av komplement till de föreslagna indirekta skatterna å lyx- och överflödsvaror hade jag tänkt mig, att skattskalorna borde så bestämmas, att den direkta konsumtionsskatten skulle lämna ungefär enahanda avkastning som ifrågasatta tullar och acciser. Med ledning av senast verkställda finansstatistiska utredning rörande taxeringen till inkomst- och förmögenhetsskatt har jag trott mig finna, att vid en skattskala, som började med två procent vid skattpliktiga belopp av lägsta storlek och successivt steg till femton procent vid skattpliktiga belopp av 50,000 kronor och därutöver, skulle erhållas en sammanlagd skattsumma av minst 8,000,000 kronor. Vid dessa beräkningar har jag utgått från, att av varje inkomst efter ett till 4,000 kronor uppskattat allmänt avdrag i medeltal en tredjedel sparades och alltså vore skattefri.

Bolagsbeskattningen skulle även med mycket måttlig progression av skatten kunna anses lämna en avkastning av 4,000,000 kronor.

Att här närmare ingå på de grunder, jag följt vid dessa beräkningar, enligt vilka den direkta konsumtionsskatten skulle stiga till ett belopp av ungefär 12,000,000 kronor, torde icke vara behöfligt. Om min plan till den s. k. lyxbeskattningen skulle vinna Herr Statsrådets godkännande, kan nämligen i allt fall förslag till författning angående den direkta konsumtionsskatten icke föreligga färdigt så tidigt, att det samma kan framläggas för innevarande års riksdag.

Extra inkomst- och förmögenhetsskatt.

Såsom jag redan muntligen haft äran framhålla för Herr Statsrådet, har jag räknat med detta förhållande och ansett mig kunna föreslå en provisorisk anordning för 1917 års budget med avseende å den direkta skatt, som vore ännu att utgöra komplement till den ifrågasatta indirekta beskattningen. Enligt denna anordning skulle jämsides med de tullar och acciser, som av mig föreslagits, för nämnda år utgå en extra inkomst- och förmögenhetsskatt, motsvarande trettio procent av samma efter vanliga grunder debiterade skatt. Från denna extra inkomst- och förmögenhetsskatt borde dock befrias ungefärligen samma grupper inkomsttagare, som skulle undantagas från den föreslagna direkta konsumtionsskatten,

varjämte för erhållande av mjukare övergång i skattskyldighet lindring i skatt torde böra medgivas de inkomstgrupper, som låge närmast över den skattfria gränsen.

För nästa års riksdag borde så framläggas fullt utarbetat förslag till direkt konsumtionsskatt, vilken skatt därefter eller från och med år 1918 skulle ersätta den tillfälliga extra inkomst- och förmögenhetsskatten.

Stockholm den 17 april 1916.

Conrad Carleson.